

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
HUMANITARINIS FAKULTETAS
RUSŲ KALBOS KATEDRA

Indra Jucienė

*Greitinamosios kalbotyros magistrantūros
studentė*

**LIETUVIŲ KALBOS FRAZELOGIZMŲ SU KOMPONENTU
„AKIS“ ATITIKMENYS ANGLŲ IR RUSŲ KALBOSE**

Magistro darbas

Mokslinis vadovas
doc. **N.Merkienė**

Šiauliai, 2006

Turinys

I Įvadas.....	2
II Pagrindinė dalis.....	14
1 Skyrius. Frazeologizmų su komponentu “akis” lietuvių, anglų ir rusų kalbose teminės grupės reikšmės požiūriu.....	14
1.1. Teminės frazeologizmų grupės.....	13
1.1.1. Judėjimo teminė grupė.....	13
1.1.2. Regėjimo teminė grupė.....	18
1.1.3. Fizinė teminė grupė.....	23
1.1.4. Psichoemocinė teminė grupė.....	29
1.2. Struktūriniai frazeologizmų tipai.....	38
1.3. Stilistiniai frazeologizmų atspalviai.....	43
2 Skyrius. Lietuvių kalbos frazeologizmų su komponentu “akis” teminių grupių atitikmenys anglų ir rusų kalbose.....	48
2.1. Frazeologizmų atitikmenų tipai.....	48
2.1.1. Judėjimo grupės ekvivalentai.....	48
2.1.2. Judėjimo grupės analogai.....	49
2.1.3. Judėjimo grupės prasminiai atitikmenys.....	50
2.2.1. Regėjimo grupės ekvivalentai.....	50
2.2.2. Regėjimo grupės analogai.....	51
2.2.3. Regėjimo grupės prasminiai atitikmenys.....	52
2.3.1. Fizinės grupės ekvivalentai.....	52
2.3.2. Fizinės grupės analogai.....	53
2.3.3. Fizinės grupės prasminiai atitikmenys.....	54
2.4.1. Psichoemocinės grupės ekvivalentai.....	54
2.4.2. Psichoemocinės grupės analogai.....	56
2.4.3. Psichoemocinės grupės prasminiai atitikmenys.....	57
III Išvados.....	57
IV Summary.....	62
V Šaltiniai.....	63
VI Literatūra.....	64
VII Priedai.....	66

I. Įvadas

1. Darbo aktualumas

Tiriamasis darbas skirtas lietuvių kalbos frazeologizmų su komponentu „akis“ atitikmenims anglų ir rusų kalbose. Frazeologizmų gretinimas lietuvių, anglų ir rusų kalbose, mokslinėje literatūroje vis dar išlieka nepakankamai ištirta sritimi.

Pasirinkta tema aktuali skirtingų kalbų gretinimo tyrimui ir gilesniam kiekvienos gretinamosios kalbos struktūros pažinimui. Skirtingų kalbų semantinių leksinių vienetų tyrinėjimas atskleidžia kiekvienos kalbos ypatingumą.

Frazeologizmų lietuvių, anglų ir rusų kalbų gretinimas pateikiamas dvikalbiuose žodynuose: V.V.Gurevič, Ž.A.Dožorec. RUSŲ-ANGLŲ KALBŲ FRAZELOGIJOS ŽODYNAS (1995); V.Stašaitienė, J.Paulauskas. RUSŲ-LIETUVIŲ KALBŲ FRAZELOGIJOS ŽODYNAS (1985), o taip pat ir įvairiose publikacijose: A.Jonaitytė. Akys lietuvių frazeologijoje // Kalbos kultūra (1965, 63-77); L.Kitkauskienė. Lietuvių frazeologizmų perteikimas anglų kalba // Kalbos kultūra (1979, 69-81); V.Stašaitienė. Žiupsnelis rusų- lietuvių frazeologinių atitikmenų // Kalbos kultūra (1969, 75-82); K.Vosylytė. Pluoštelis lyginamųjų frazeologizmų // Kalbos kultūra (1972, 75-82); A.Ruškys. Pluoštas žmogų charakterizuojančių šnekamosios kalbos frazeologizmų // Kalbos kultūra (1982, 71-77); A.Ruškys. Semantinių pokyčių įvairovė frazeologijoje // Kalbos praktikos problemos. Konferencijos pranešimai. (2000, 38-42); R.Marcinkevičienė. Tradicinė frazeologija ir kiti sustabarėję kalbos vienetai // Lituaniaistika (2001, 81-98) ir daugelis kt.

2. Darbo tikslai ir uždaviniai

Tiriamasis objektas: Lietuvių kalbos frazeologizmų su komponentu „akis“ atitikmenys anglų ir rusų kalbose.

Tyrimo tikslas: Lietuvių kalbos frazeologizmai su komponentu „akis“ ir jų atitikmenys anglų ir rusų kalbose reikšmės, struktūros ir stilistikos požiūriais.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išnagrinėti teorinę medžiagą, susijusią su mūsų pasirinkta tema.
2. Išrinkti iš lietuvių, anglų, rusų kalbų frazeologijos žodynų frazeologizmus su komponentu „akis“.
3. Suskirstyti frazeologizmus su komponentu „akis“ į temines grupes pagal reikšmes.
4. Atlikti gretinamąją frazeologizmų reikšmių struktūros ir stilistinę analizę.
5. Suskirstyti frazeologizmų temines grupes į tipus pagal atitikmenis.

3. Tyrinėjimo šaltiniai ir darbo struktūra

Faktinė medžiaga:

Frazeologizmai su komponentu „akis“ išrinkti iš šių žodynų:

- Paulauskas J. (2003). Lietuvių kalbos frazeologijos žodynas. Kaunas.
- Paulauskas J. (2001). Frazeologijos žodynas. Vilnius.
- Stašaitienė J., Paulauskas J. (1985). Rusų - Lietuvių kalbų frazeologijos žodynas. Vilnius.
- Daphne M. (1994). Dictionary of English Idioms. London.
- Oxford Learner`s Dictionary of English Idioms (1994). Oxford.
- Войнова Л.А., Жуков В.П. (1986). Фразеологический словарь русского языка. Москва.
- Гуревич В.В., Дозорец Ж..А. (1995). Фразеологический русско-английский словарь. Москва.

Metodai:

- komponentinė analizė;
- teminė analizė;
- struktūrinė analizė;
- stilistinė analizė;
- gretinamoji analizė;
- aprašomoji analizė.

Darbo struktūra: darbas susideda iš Įvado, Pagrindinės dalies, Išvadų, Reziūme anglų kalba, Literatūros sąrašo ir Priedų.

Įvade pagrindžiamas problemos aktualumas, teorinis iširtumas, apibrėžiamas tyrimo objektas, nurodomi tyrimo tikslas ir uždaviniai, darbo struktūra, teorinė literatūros apžvalga.

Pagrindinė dalis susideda iš dviejų skyrių: pirmasis skyrius skirtas lietuvių, anglų ir rusų frazeologizmų skirstymui į temines grupes pagal reikšmę, klasifikavimą pagal struktūrą ir stilistinius atspalvius, aprašymui ir gretinimui. Antrasis skyrius skirtas lietuvių kalbos frazeologizmų atitikmenims anglų ir rusų kalbose, aprašymui ir gretinimui.

Išvadose pateikiamos atlikto darbo teorinės ir praktinio tyrimo išvados apie lietuvių kalbos frazeologizmų atitikmenis anglų ir rusų kalbose.

Literatūros sąrašas susideda iš 28 pozicijų.

Prieduose pateikta tiriamoji medžiaga (frazeologizmai): 300 lietuvių kalbos frazeologizmų, 81 anglų kalbos frazeologizmas, 137 rusų kalbos frazeologizmai.

4. Lietuvių, anglų ir rusų kalbų frazeologijos samprata

Frazeologijos samprata labai panašiai nusakoma lietuviškuose ir rusiškuose autorių Pikčilingis (1975), Paulauskas (1977), Palionis (1985), Vosylytė (1985), taikomojo pobūdžio darbuose: vadovėliuose, straipsniuose, žodynų įvaduose.

J.Paulauskas frazeologizmus apibūdina: a) *raiškos atžvilgiu* - stabilus, pastovios leksinės sudėties ir gramatinės struktūros junginius, vartojami kaip nusistovėję, įprastiniai kalbos vienetai, b) *semantiniu aspektu* - apibendrintos reikšmės, nusakomi vienu žodžiu, c) *vartosenos atžvilgiu* - turintys apibrėžtą leksinę aplinką, be kurios neįmanomas jų kaip frazeologizmų funkcionavimas, d) *stilistiniu aspektu* - vaizdingi, raiškūs, atliekantys kalbos ekspresyvinimo funkciją, nes abstrakčias sąvokas įkūnija konkrečiais vaizdais. Teigiama, jog, jei junginys neturi vienos iš trijų ypatybių - reikšmių vientisumo, vaizdingumo, pastovumo, jis nėra frazeologinis (Paulauskas 1977, 8).

R.Marcinkevičienė aprašo netradicinį požiūrį į frazeologijos sampratą. Be terminų, *pastoviais* junginiais yra laikomi dažnai kartojami laisvieji žodžių junginiai *vasaros atostogos*, *brandos atestatas* bei vientisos reikšmės žodžių junginiai *duoti patarimą*, *laikyti egzaminus*, o *akys kaip akys* laikomi nefrazeologiniais, o *eik eik*, *akis į akį* – frazeologizmais (Marcinkevičienė 2001, 81-98).

E.Jakaitienė ir J.Barauskaitė skirsto frazeologizmus *reikšmės požiūriu* pagal jų motyvuotumo laipsnį į *idiomas, tropinius* (metaforinius ir metoniminius), lyginamuosius frazeologizmus bei frazeologines samplaikas (Jakaitienė 1980,99; Barauskaitė 1995,62). “Frazeologinių samplaikų komponentus sieja pastovumas. Reikšmės perprasminimas, kitas svarbus tipinių frazeologizmų požymis, jiems nebūdingas” (Barauskaitė 1995,62). Prie samplaikų autorė priskiria tokius frazeologizmus: *juokus krėsti, akį užmesti, kvapą gaudyti* ir laiko juos frazeoloidais.

Kai kuriems leksikografams priimtinesnė platesnė frazeologijos samprata, lietuvių kalboje esama keletu bendro pobūdžio pavadinimų: *pastovūs, sustabarėję, neskaidomi žodžių junginiai* ar *samplaikos*. Čia daugiau žiūrima **struktūros** nei semantikos ar vartosenos, todėl frazeologizmai neatskiriami nuo kitų, laisvųjų ar ne visai laisvų **žodžių junginių** (Dabartinės lietuvių kalbos gramatika 1994).

Pirmiausia susiduriame su problema, kaip atskirti frazeologizmą nuo laisvojo žodžio junginio. E.Jakaitienė laisvuju **žodžių junginiu** laiko tiesioginiais sintaksiniais ryšiais susijusius du ar kelis savarankiškos leksinės reikšmės žodžius, įeinančius į sakinio sandarą, pvz., sakinyje *Brolis vakar parašė seseriai laišką* laisvuosius junginius sudaro *brolis parašė, parašė laišką, parašė seseriai, parašė vakar*. Bendrą tokių junginių reikšmę sudaro atskirų, į juos įeinančių žodžių (dėmenų) leksinių reikšmių suma. Savo gramatine sandara frazeologizmai nuo jų nesiskiria, o pagrindinis skirtumas glūdi *reikšmėje*. **Frazeologinio junginio reikšmė** yra visiškai ar bent iš dalies nutolusi nuo jų sudarančių žodžių reikšmių. Bendra frazeologizmo reikšmė yra ne tik jo dėmenų reikšmių suma, bet dažnai net ir visiškai su jomis nesusijusi. Pvz., *liežuvį pakišti* reiškia “paskūsti”, *dėti į akį* – “miegoti”, *sėdėti kišenėje* – “būti prisiskolinus” ir t.t. taigi galime daryti išvadą, kad *frazeologizmas yra semantiškai neskaidomas žodžių junginys, turintis apibendrintą, arba vientisą, reikšmę* (Jakaitienė 1980, 95).

Be to, reikia skirti frazeologizmus ir nuo sudėtinių terminų, kurie tik tiksliai pažymi tam tikrą meno, technikos, mokslo sąvoką ir neturi jokių emocinių atspalvių. O vaizdingumas yra vienas iš svarbiausių frazeologijos požymių. Be to, šnekoje jie nekuriami iš naujo. Taigi **frazeologizmais vadinami ekspresyvūs ir vaizdingi pastovios leksinės ir gramatinės sandaros, vientisos reikšmės žodžių junginiai, kurie turi apibrėžtą leksinę aplinką ir nekuriami bendravimo procese, o vartojami iš atminties** (Jakaitienė 1980, 99).

Toliau mūsų darbe šį frazeologizmų apibrėžimą laikysime pagrindiniu.

Anglų kalbos tyrinėtojas rusų mokslininkas I.V. Arnold (1986) teigia, kad frazeologizmų vieta lingvistikoje labai prieštaringa ir ši žodyno dalis mažai tyrinėta. Sustabarėję vienetai tradiciškai priskiriami *frazeologijai* ir *idiomatikai*. Pažymėtina, kad anglosaksų kraštuose populiariesnis *idiomos* terminas, apimantis ne tik tikrąsias idiomias, bet ir tropinius frazeologizmus bei palyginimus. Specialiuose žodynuose pateikiama vienu žodžiu apibendrinama *frazeologija*, ar konkrečiau *frazeologizmai*, *posakiai* (Arnold 1986, 170).

Idiomų reikšmė – tai bendra visų frazeologinio junginio dėmenų reikšmė, pvz., *in the nick of time* „pačiu laiku“, *to kick the bucket* „pakratyti kojas“ ir t.t. Idiomos gali būti *motyvuotos* ir *nemotyvuotos*. Motyvuotos idiomos gali būti homonimiškos laisvajam žodžių junginiui, tačiau jos vartojamos perkeltine prasme: *take the bull by the horns* „griebti jautį už ragų“. Frazeologizmas *in the nick of the time* yra nemotyvuoti, nes žodis *nick* yra pasenęs (Arnold 1986, 170).

Anot J.McH.Sinclair (1996, 1999), fraziškumo principas dominuoja, sustabarėję kalbos vienetai sudaro kur kas didesnę tekstų dalį, nei atskiri žodžiai ir laisvieji žodžių junginiai (Sinclair 1996, 99-120).

Naujosios informacijos technologijos, elektroniniai tekstynai įtikinamai parodė, kad kalba yra konstruojama ir suvokiama pagal vadinamąjį fraziškumo principą (Grant 2005, 429-451).

Kalbą sudaro didelis kiekis gatavų ar pusiau gatavų frazių, iš kurių kuriami sakiniai ar didesnės teksto atkarpos (Nuccorini 2006, 15).

Rusų kalbos frazeologijos tyrinėjimas skirtingas genetiniu ir funkcinio požiūriu, struktūros semantiniu požiūriu, taigi apibūdinti frazeologijos objektą labai sunku (Telija 1996, 59).

Egzistuoja daugybė terminų, apibūdinančių frazeologijos struktūrą ir reikšmes. Labiausiai paplitęs V.V.Vinogradovo įvestas terminas „**frazeologinis vienetas**“ (Vinogradov 1972, 29).

Magistro darbe įvardindami frazeologijos objektą vartosime terminą „**frazeologizmas**“.

Semantinis frazeologizmo suaugimas – tai junginys, esantis tarp bendros frazeologizmo prasmės ir „dalinės“ semantikos. Pagal tai, kaip bendra frazeologizmo reikšmė susijusi su jį sudarančiais žodžiais, V.V. Vinogradov klasifikuoja frazeologinius vienetus į tris tipus:

1. frazeologinės fuzijos (фразеологические сращения).
2. frazeologinės vienovės (фразеологические единства).
3. frazeologiniai junginiai (фразеологические сочетания) (Vinogradov 1972, 29).

Frazeologinių junginių pastovumas pasižymi leksinės jų sudėties pastovumu: į frazeologizmą negalima įdėti papildomų žodžių.

Frazeologiniai vienetai pasižymi *metaforiškumu, išraiškingumu, emociškumu*.

Struktūrinės-semantinės frazeologizmų ypatybės formuojamos perkeltinės reikšmės žodžių junginiais ar leksinių junginių komponentais. Kada bendra frazeologizmo reikšmė savarankiška, susiduriame su frazeologizmais, turinčiais *idiomos* požymių. Pvz., jei apie ką nors sakoma, kad он *работает плохо* „jis blogai dirba“, tai žodžių junginys susideda iš atskirų žodžių reikšmių *работать* „dirbti“ ir *плохо* „blogai“. Jei mes skaitome frazę *Петя работает спустя рукава* „Petia dirba išsijuosęs“, tai reikšmė «плохо, небрежно» „blogai, nesusikaupęs“ nesuprantama iš veiksmazodžio *спустить* „nuleisti“ ir daiktavardžio *рукава* „rankovės“. Kada perkeltine prasme vartojamas nors vienas iš leksinių komponentų, formuojamas žodžių junginys tampa frazeologiniu tik su tam tikrais žodžiais, kurie sudaro nedalomas reikšmes, pvz., *раб страстей (привычек, моды)* „aistros (įpročių, mados) vergas“, *протянуть ноги* „ištiesti kojas“, *одержать победу* „laimėti“.

Frazeologizmai kalbos struktūroje užima tarpinę padėtį tarp žodžio ir žodžių junginio. Frazeologizmai yra dviprasmiai pagal savo prigimtį: „iš vienos pusės, iškyla iš žodžių junginio ir sudaro savitą, pastovų junginį, o iš kitos pusės, jie turi bendrą prasmę ir atlieka nominatyvinio vieneto funkciją“ (Koduchov 1974, 147).

Kaip ir žodis, frazeologizmas turi nominatyvinę reikšmę, t.y. nedalomą ryšį su daiktu, reiškiniu, veiksmu ir veiksmo kokybe. Klasifikuojanti ir tuo pat metu nominatyvinė žodžio prigimtis tolygi frazeologizmo funkcijai, nors pastaroji stilistiniu ir emociniu atžvilgiu paprastai išraiškingesnė. Būtent todėl yra galimi frazeologizmai, kaip, pvz., *бить баклуши* „tinginiauti“, *дать слово* „prižadėti“, *скалить зубы* „tyčiotis“. Frazeologizmas turi atskirą reikšmę, o jam būdinga nominacija sutampa su leksine. Pvz., *оказаться у разбитого корыта* reiškia „prarasti viską ką turėjai“, tačiau reikia patikslinti: sakoma norint apibūdinti stipriai pablogėjusią materialinę ar socialinę padėtį. Duotas paaiškinimas skirtas atskiram reiškiniui apibūdinti. (Vereščagin, Kostomarov 1990,65).

Kaip laisvasis žodžių junginys tampa frazeologijos vienetu, rašė B.A.Larin: „skiriamuoju semantinio frazeologijos vieneto požymiu reikia pripažinti perkeltinę prasmę, metaforiškumą, reikšmės bendrumą, kuris atsiranda išnykus tikrajai prasmei, nukrypus nuo pirminės, konkrečios kalbos prasmės“ (Larin 1954, 67).

5. Semantinių grupių realumas ir įvairovė kalboje

Daugiausia dėmesio lingvistai skyrė tokioms *semantinėms grupėms*, kaip giminiškumo, spalvų spektro, judėjimo, kalbos, mąstymo, suvokimo ir kai kurių kitų ypatybių skirstymui.

Semantines grupes lingvistai vadina įvairiai: semantiniiais laukais, semantinėmis sritimis, leksinėmis–semantinėmis grupėmis, teminėmis grupėmis. Tokia daugybė terminų patvirtina semantinių grupių įvairovę – jų vidinės formos ypatumus ir nusako kalbos visos leksinės sistemos ryšius (Gudavičius 1985, 105).

Skirtumas tarp leksinių - semantinių ir teminių grupių priklauso nuo to, kokias veiklos sritis atspindi duota semantinė erdvė, t.y. nuo atskiro „veiksmo gabalėlio“ priklauso žodžių grupių charakteris, atspindintis reikšmes. Kaip taisyklė, **teminės grupės** atspindi aiškiai išreikštus materialius dalykus (kūno dalis, augalus, pastatus), o leksinės-semantinės grupės – neryškiai vienas nuo kito atskirtus dalykų požymius (plg. fiziniai žmogaus veiksmai, dvasinio gyvenimo požymiai). Reikia sutikti, kad teminių grupių žodžių reikšmės taip pat artimos, jas sudaro bendros semos (kaip sema „priklauso žmogaus kūnui“ priklauso kūno dalių teminės grupės reikšmei); nežiūrint į tai, bet kuri leksinė-semantinė grupė kartu yra ir teminė, kadangi ji iš tiesų turi vieną temą – bendrą dalykinį - loginį požymį (Gudavičius 1985, 106).

Nerasdami principinio skirtumo tarp leksinės-semantinės ir teminės grupių, magistro darbe naudosime terminą „**teminė grupė**“. Teminės grupės gali būti gretinamos skirtingais požiūriais. Mūsų darbe temines grupes gretinsime **vidinės struktūros ir ryšių leksinėje sistemoje požiūriu**.

6. Frazeologizmų paskirtis kalboje

Bene svarbiausia frazeologizmų paskirtis – tenkinti kalbos stiliaus poreikius. Beveik išimtinai jie vartojami perkeltinėmis reikšmėmis: sudaro palyginimus, metaforas, kitus tropus, yra ekspresyvūs, įtaigūs ir todėl lengvai įsimenami, nuolat kartojami. Asociatyvinio suvokimo įspūdingumas laiduoja jų ilgaamžiškumą, gebėjimą akumuliuoti ir kartoti šnekančiųjų vienodai ar panašiai patiriamus jausmus, nuotaikas, įspūdžius. Populiariesnieji, visame kalbos plote ar dideliuose regionuose išplitę ir ilgai gyvuojantys frazeologizmai yra atitinkamo socio-

mąstymo, jutimo, fantazijos žaismo, moralinių, estetinių kriterijų bei normų bendrumo įrodymas (Grigas 1989, 48-53).

Frazeologizmai kalboje vartojami ne tiek komunikacijos, arba bendravimo tikslais, kiek ekspresijai ir emocijoms reikšti. Įdomūs tokie frazeologizmai, kurie šalia savo dalykinės informacinės reikšmės dar turi tam tikrą stilistinį atspalvį, kitaip sakant, yra stilistiškai žymėti (konotuoti). Tokie yra lietuvių pasakymai *pataikyti kaip pirštu į dangų* reikšme „nepataikyti“, *nukabinti nosį* „nusiminti“, *griežti dantį* „pykti“. Be savo pagrindinės reikšmės, jie dar parodo kalbančiojo emocinę reakciją: *pataikyti kaip pirštu į dangų* turi pajuokos, *nukabinti nosį* – ironijos, *griežti dantį* – smerkimo atspalvį (Kitkauskienė 1976, 3-12).

Norint frazeologizmą tinkamai pavartoti, neužtenka žinoti jo reikšmę – reikia *mokėti* toje kalboje vartojamus frazeologizmus, t.y ne tik juos suprasti, bet ir gerai justi jų stilistinius ypatumus. Stilistinė frazeologizmo informacija labai svarbi mokantis svetimos kalbos ar verčiant iš vienos kalbos į kitą, nes skirtingų kalbų frazeologiniai junginiai gali turėti tą pačią reikšmę, bet skirtis stilistiniu atspalviu arba konotacija.

Frazeologizmai, kaip ir žodžiai, kalboje paklūsta tam tikroms atrankos ir vartosenos normoms. Pavyzdžiui, lietuvių pasakymai *lupti vėžius* reikšme „gėdytis“, *prikąsti liežuvį* „nutilti“, *nusisukti sprandą* „užsimušti“... ir anglų *shut one`s mouth* reikšme „nutilti“, *crack a bottle* „išgerti“, *make a floater* „labai suklysti“ yra įgiję **šnekamosios kalbos** atspalvį ir nevartojami mokslo literatūroje ar kanceliarijos raštų kalboje. Dauguma tiek lietuvių, tiek anglų, tiek rusų frazeologizmų turi šnekamosios kalbos atspalvį. Šnekamojoje, arba kasdieninėje buitineje, kalboje žmogus vartoja raiškiausius frazeologinius žodžių junginius, labiausiai tinkančius esančiai situacijai, veiksmui, reiškiniui ar ypatybei nusakyti. Būdinga, kad dažnai šie atspalviai turinčius lietuvių frazeologizmus atitinka anglų šnekamosios kalbos frazeologizmai, kaip antai:

Kiaulės (šuns) akis turėti – blush like a black (blue) dog reikšme „visai nesigėdyti, nieko nesigėdyti“; *pirkti katę maiše – buy a pig in a bag (poke)* „nepažiūrėjus ką nupirkti ar paimti“; *pūsti miglą į akis – throw dust in (into) somebody`s eyes* „meluoti, apgauti“.

Visi šie abiejų kalbų frazeologizmai turi šnekamosios kalbos atspalvį, bet yra vartojami ir grožinėje bei publicistikos kalboje.

Knygiškai konotuoti frazeologizmai, taip pat vaizdingai apibūdina įvairius gyvenimo reiškinius ar veiksmus. Tokie yra, pvz., *amžinu miegu – take one`s last sleep* reikšme „mirti“; *griežti pirmu (pirmuoju) smuiku – play first fiddle* „užimti vadovaujančią padėtį“; *nukeliauti į*

aną pasaulį – go to the better world „mirti“; *suvesti sąskaitas –settle accounts with somebody* „atkeršyti“ ir t.t.

Turėdami šnekamosios kalbos ar knyginį atspalvį, frazeologiniai žodžių junginiai gali turėti dar vieną atspalvį. Čia atsižvelgiama į tai, ką jie labiau veikia – klausytojo (skaitytojo) emocijas ar vaizduotę. Šiuo atžvilgiu skirtina 1) emocinė-ekspresinė ir 2) vaizdinė frazeologija (Kitkauskienė 1976, 5).

Emocinė-ekspresinė frazeologija parodo kalbėtojo emocinę reakciją, jo subjektyvų požiūrį, reiškinių, proceso, ar veiksmo vertinimą, kuris įteigiamas klausytojui (skaitytojui). Pvz., šnekamąjį atspalvį turi lietuvių kalbos frazeologizmai *akis pastatyti, atmesti šatras (uodegą), kepšės (kėgelius) pastatyti...*, tą patį atspalvį turi anglų *hop (tip over) the perch, kick the bucket, turn up one`s toes...* ar knyginį atspalvį lietuvių *atsisveikinti su šiuo pasauliu, eiti (iškeliauti) į amžinatilsį...*, to pat atspalvio anglų *go the way of all flesh, pay the debt of nature...*- jie perteikia ne tik pagrindinę reikšmę „mirti“, bet ir savitą emocinį kalbėtojo susijaudinimą, kuris vis kitaip charakterizuoja reiškinių (čia – mirti).

Stilistinis atskirų frazeologinio žodžio junginio narių atspalvis nėra bereikšmis, nes gali emociškai nuspalvinti visą frazeologizmą. Pvz., lietuvių daiktavardžiai *kepšės, kakaruškos* turi ne tik šnekamosios kalbos atspalvį, bet patys yra ekspresyvūs, reiškia šiurkštumą, niekinimą. Anglų kalbos veiksmožodžiai *kick, tip over*, daiktavardžiai *toes, bucket*, pavartoti frazeologizmuose, įgyja menkumo, familiarumo atspalvį. Žymėdami menkaverčius dalykus, šie abiejų kalbų žodžiai nuspalvina visą frazeologizmą; jis įgauna menkumo-niekinimo, šiurkštumo atspalvį ir atspindi vulgarų ar juokaujama vertinimą (Kitkauskienė 1976, 10).

Taigi emocinė-ekspresinė frazeologija, teigiamai ar neigiamai nusakydama reiškinių ar veiksmą, kelia vienokią ar kitokią klausytojo (skaitytojo) reakciją – pyktį ar užuojautą, panieką ar gailestį, ironiją ir t.t.

Kiti frazeologizmai labiau veikia vaizduotę, o ne emocijas. Tokie, pvz., yra vaizdingi lietuvių pasakymai reikšme „mirti“ – *barzdą užriesti, klumpių nebepanešioti, šliaužti kirminų penėti* ir anglų frazeologizmai –*cross the river, pass beyond the veil, take the ferry* ir t.t. Išlaikę emocinį juokavimo, abejingumo mirčiai ar dar kitokį atspalvį, jie vaizdžiai siejasi su vienokiais ar kitokiais kasdieninės žmogaus buities atributais ir suartina du svarbiausius būties momentus – gyvenimą ir mirtį. Čia gretinami abiejų kalbų frazeologizmai, turėdami tą pačią pagrindinę reikšmę, skiriasi vaizdu.

Vaizdinė ir emocijinė-ekspresinė frazeologija nėra griežtai skiriama viena nuo kitos. Vieni frazeologiniai žodžių junginiai esti labiau nuspalvinti emociškai, kituose labiau juntamas vaizdinis elementas. Dauguma frazeologizmų esti ir vaizdingi, ir ekspresyvūs.

L.Kitkauskienė pastebi, kad frazeologizmų atspalvis dar priklauso nuo vartosenos aktualumo. Šiuo požiūriu frazeologizmai skiriasi: 1) laiku ir 2) teritorija. Kitaip sakant, vartosenos aktualumas rodo: a) ar frazeologizmas pasenęs, ar aktyviai tebevartojamas, b) ar vartojamas visoje teritorijoje, kur kalbama ta kalba, ar tik jos dalyje, kurioje tarmėje.

Daugelis frazeologizmų šių dienų kalboje yra aktyviai vartojami, ypač šnekamojoje kalboje. Pvz., tokie yra lietuvių *kišenėje švilpauja vėjai* reikšme „neturi pinigų“, *liežuvį suvaldyti* „neprasitarti“, *nė velnio* „visiškai nieko“, *nė gyvos dvasios* „visai nieko“ ir anglų (*all*) *of sudden* reikšme „staiga, netikėtai“, *at hand* „čia pat“, *a vast deal* „daug“, *be out of health* „nesveikuoti, sirguliuoti“ ir kt.

Bet esama ir pasenusių, šiandien rečiau vartojamų frazeologizmų. Pvz., *išleisti dūšią* reikšme „mirti“, *išmesti per balkį* „duoti užsakus bažnyčioje“, *galvos kora* „mirties bausmė“, *the gay science* „poezija“, *hand over head* „lengvai, greitai, skubiai“ ir pan. Pasenę frazeologizmai kartais atspindi praeitį; šiandien tie frazeologizmai dažnai pakeičiami naujai susidariusiais frazeologiniais žodžių junginiais ar atskirais žodžiais.

6. Frazeologinių atitikmenų tipai

Frazeologizmų semantikoje, jų gramatinėje struktūroje slepiasi nepakartojamas tautos savitumas. Būtent todėl ne visada vienos kalbos frazeologizmus galima lengvai perteikti kita kalba. Kai kurie lingvistai tokį „neperteikiamumą“ linkę laikyti pagrindiniu frazeologizmo požymiu (Kitkauskienė 1979, 69).

Įvairių kalbų tiesioginės reikšmės žodžiai yra skirtingos semantinės struktūros, atlieka skirtingas stilistines funkcijas. Vertėjas turi atpažinti frazeologizmą tekste, nesupainioti jo su laisvu žodžių junginiu, suvokti ir perteikti jo reikšmę, vaizdingumą, stilistinę funkciją.

Frazeologinių vienetų perteikimas kita kalba galimas įvairiais būdais. L.M. Recker darbuose pateikiami šie vertimo būdai: adekvatus vertimas, ekvivalentiškas ir nefrazeologinis vertimo būdai.

Adekvatus vertimas – frazeologizmas verčiamas frazeologizmu, pagal visus požymius atitinkantis verčiamam: pagal leksinę-gramatinę sudėtį, reikšmę, stilistiką, emocijinę-ekspresinį

atspalvį. Adekvatūs frazeologizmai ne tik tiksliai padeda perteikti iš vienos kalbos į kitą kalbos vienetus, „bet ir padeda suprasti reikšmės kontekstą, bei visą išsireiškimą“ (Recker 1974, 11). Pvz., rusų kalboje: *непережить налку* – lazda perlenkti reikšme „pulti į kraštutinumus savo poelgiuose, elgesyje“; anglų kalboje: *skin and bones* – oda ir kaulai, vieni kaulai reikšme „labai plonas, sudžiuves“.

Ekvivalentiškas vertimas - frazeologizmas verčiamas į kitos kalbos ekvivalentą. Frazeologizmas verčiamas frazeologizmu, turinčiu tokią pačią arba labai panašią reikšmę su verčiamu kalbos vienetu, jų vidinė forma pilnai gali nesutapti. Tokie frazeologizmai gali būti labai panašūs, pvz., lietuvių kalboje: *kaip iš pieno plaukęs*, rusų kalboje perteikiamas: *кровь с молоком* – sakoma apie „gražų, sveikos veido spalvos, žmogų“; *гаudyti varnas* – *считать ворон* reikšme „žioplinėti, dairytis į šalis“; anglų kalboje: *turn one`s back on* – *nusisukti, nusigręžti (nuo)* reikšme „palikti“.

Analoginis vertimas taikomas tuomet, kai frazeologizmų prasmės yra tapačios, tik perteikiamos kiek kitais žodžiais, pvz., *abu labu (tokiu)* – *два canoea napa*; *velnio neštas ir pamestas* – *зусь ланчатый*; *blood runs cold* – *kraujas stingsta gyslose*; *to risk one`s neck* – *rizikuoti savo kailiu*.

Prasminis perteikimas reikalingas kai nėra analogiškų atitikmenų, pvz., iš anglų kalbos: *bad blood* – *nesantaika*; *to the bone* – *kiaurai (permerktas)*; *flesh and blood* – *artimi giminaičiai*.

Kalkiavimo būdu paprastai perteikiami tarptautiniai, bibliniai, antikos laikų frazeologizmai, pvz.: *Achilles heel* – *Achilo kulnas*; *to wash one`s hands* – *nusiplauti rankas*.

Kartais gelbsti tik *apytikris* vertimas, o vertėjui gali tekti ir pačiam sukurti ekvivalentą originalo kalbos frazeologizmui, pvz.: *you scratch my back and I`ll scratch yours*, apytikris vertimas: „ranka ranką plauna; nei arklys arklio veltui nekaso.“

Savo darbe vadovausimės J. Barauskaitės frazeologinių atitikmenų skirstymu į ekvivalentus, analogus ir prasminius atitikmenis:

- 1) **Ekvivalentus** – adekvačius pagal pastovių junginių reikšmę, turinčius vienodą ar panašią leksinę sandarą.
- 2) **Analogus** – pastovius žodžių junginius, sutampančius savo reikšme, tačiau besiskiriančius pačiu perteikimu.
- 3) **Prasminius atitikmenis** – kai nerandame analogiško atitikmens.

II. Pagrindinė dalis

1 Skyrius

1. Frazeologizmų su komponentu „akis“ lietuvių, anglų, rusų kalbose teminės grupės reikšmės požiūriu

Mokslininkų E.V.Kuznecovos (1979), M.Oliveri, L.Romero, C.Papagno (2004) atlikti psichofiziologiniai ir psicholingvistiniai eksperimentai parodė, kad žmogaus sąmonėje susidariusios reikšmės yra artimai tarpusavyje susijusios. Tarpusavio ryšių objektyvumas patvirtinamas įprastu komunikacinės veiklos faktu, kad kai kurių žodžių reikšmė gali būti paaiškinta kitų žodžių pagalba (Kuznecova 1979, 7), (Oliveri, Romero, Papagno 2004, 848-855).

Frazeologizmai grupuojami į temas, stiliaus požymius. Frazeologizmai gali turėti šnekamosios kalbos ar knyginę atspalvį. Frazeologizmams būdingi **paradigmatiniai** semantiniai ryšiai (pvz., sinoniminiai, antoniminiai ir kiti semantinių ryšių tipai).

Didžiausias dėmesys skiriamas giminiškumo, spalvų spektro, judėjimo, kalbos, mąstymo, suvokimo ir kai kurių kitų ypatybių semantinėms grupėms.

Teminės grupės atspindi aiškiai išreikštus materialius dalykus (kūno dalis, augalus, pastatus). Teminės grupės gali būti gretinamos skirtingais požiūriais. Mūsų darbe temines grupes gretinsime **vidinės struktūros požiūriu**.

Norėdami surasti lietuvių kalbos frazeologizmų su komponentu „akis“ teminių grupių reikšmės požiūriu atitikmenis anglų ir rusų kalbose, išrinkome frazeologizmus iš lietuvių, anglų ir rusų kalbų frazeologijos žodyną.

Išrinkome 300 lietuvių kalbos, 137 rusų kalbos, 81 anglų kalbos frazeologizmą su komponentu „akis“.

Frazeologizmuose su komponentu „akis” lietuvių, anglų ir rusų kalbose radome teminių grupių atitikmenų vidinės struktūros požiūriu, kurie turi judėjimo, regėjimo, mąstymo, emocijų, fizinių ypatybių.

Frazeologizmus su komponentu „akis” suskirstėme į **teminės grupės**:

1. Judėjimo;

2. Regėjimo;

3. Psichofizinė;

4. Psichoemocinė.

Mūsų darbe šios teminės grupės bus pagrindinės, atliekant frazeologizmų su komponentu „akis“ lietuvių, anglų, rusų kalbose teminių grupių analizę.

1.1. Teminės frazeologizmų grupės

1.1.1. Judėjimo grupė

Suradome: 20 lietuvių, 8 anglų ir 7 rusų kalbos frazeologizmus, reiškiančius judėjimą. Šiuos frazeologizmus pristatome 1 lentelėje.

1 lentelė

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>
1. akių blastelėjimu – bematant, greitai	1. cast an eye over – labai greitai judinti	1. куда глаза глядят – kur akys mato, akių plotu
2. akies mirksnis – bematant, greitai	2. with one`s eyes open – akies tiesumu	2. с глаз долой – iš akių dingti, vyti šalin
3. ant akies merkimo – tiesiai eiti	3. with one`s eyes shut – užmerktomis akimis	3. убираться с глаз долой – iš akių nešdintis, išnykti, dingti
4. akies merkimu – per labai trumpą laiką	4. have a roving eye – visada ieškoti naujo veido	4. сгинь с глаз – dink iš akių, eik nuo mano galvos
5. vienu akies mirktelėjimu – staiga, greitai	5. with an eye to – keliauti su tikslu	5. насколько (куда) хватает (достанет)
6. kas akių mirksnį – labai dažnai	6. in the twinkling of an	
7. į akies mirksnį - staiga		

<p>8. vienu akies mirksniu – bematant, tuojau</p> <p>9. akių mojimui – tiesiai, be atodairos</p> <p>10. akies moju - tiesiai</p> <p>11. akim matant – greitai, bežiūrint</p> <p>12. akies tiesumu – nepaisant jokio kelio, tiesiai</p> <p>13. kur akys neša – kur akys neša, tiesiai</p> <p>14. kur akys regi – bet kur eiti</p> <p>15. akis iškišti – trumpam išeiti</p> <p>16. akių galais – bematant, greitai</p> <p>17. akies platumu – tiesiog (eiti)</p> <p>18. vienu akies matu – tuojau, bematant</p> <p>19. kur akys mato – bet kur</p> <p>20. akių neparodyti – visai neateiti</p>	<p>eye – labai greitai, akies mirksniu</p> <p>7. clap eyes on – nemalonu sutikti</p> <p>8. eye-ball to eye-ball – tiesioginis susidūrimas tarp dviejų priešininkų, akis į akį</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>	<p>глаз – kiek akys siekia, toli</p> <p>6. провожать глазами – akimis palydėti (nusekti)</p> <p>7. не сводить (не спускать) глаз – nenuleisti akių nuo ko nors, sekti akimis</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>
---	---	---

Pagal 1 lentelėje pateiktus frazeologizmus galime pastebėti, kad lietuvių kalboje (20 vnt.), palyginus su anglų kalba (8 vnt.), rusų kalba (7vnt.), judėjimo grupės frazeologizmų yra daugiausia.

Taip pat galime pastebėti, kad tiek lietuvių, tiek anglų, tiek rusų kalbose šie frazeologizmai gana aiškiai nurodo judėjimo būdą ir vietą.

Pagal šiuos kriterijus galime suskirstyti judėjimo grupės frazeologizmus į šias grupes:

1. Judėjimo aktyvumas;

2. Judėjimas erdvėje.

Lietuvių kalbos frazeologizmuose judėjimo aktyvumą parodo semos: *greitai, per trumpą laiką, staiga, bematant, tuojau* :

Akių blastelėjimu,

Akies mirksniu,

Akies merkimu,

Akies moju,

Akių galais. (12 vnt.)

Anglų kalbos frazeologizmuose judėjimo aktyvumas, su sema *greitai*, išreikštas tik dviem frazeologizmais:

Cast an eye over,

In the twinkling of an eye.

Rusų kalbos frazeologizmuose judėjimo aktyvumo grupės su sema *greitai* nesuradome.

Lietuvių kalbos frazeologizmuose judėjimas erdvėje *tiesiai, be atodairos, tiesiog, bet kur* išreikštas frazeologizmais:

ant akies merkimo,

akių mojimu,

akies tiesumu,

kur akys neša,

kur akys regi,

akies platumu (9vnt.)

Anglų kalbos frazeologizmuose:

With one`s eyes open,

With one`s eyes shut,

With an eye to (5vnt.)

Rusų kalbos frazeologizmuose:

*Куда глаза глядят,
Насколько хватает глаз,
Убираться с глаз долой (7vnt.)*

1.1.2. Regėjimo grupė

Regėjimo grupėje suradome 64 lietuvių kalbos, 17 anglų kalbos ir 31 rusų kalbos frazeologizmą atitinkantį regėjimo teminę grupę. Frazeologizmai pateikiami 2 lentelėje.

(2 lentelė)

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>
1. akis išsproginęs- atidžiai žiūrėti	1. with one`s eyes shut- užmerktomis akimis, nežiūrint	1. насколько хватает глаз – kiek akys mato, toli
2. akimis dalytis- žvalgytis	2. run your eye over sth – trumpai peržvelgti, akį užmesti	2. в глаза (невидел) – akyse nemačiau, niekada, visiškai
3. akis įlipinti- smalsiai žiūrėti	3. cast an eye over- greitai skaityti, tikrinti, akimis perbėgti	3. глаза в глаза- akis į akį, šalia, labai arti
4. akį užmesti – trumpai pažiūrėti	4. in the twinkling of an eye – labai greitai, akimirksniu, akies mirksniu	4. мерить глазами – akimis permesti, nužvelgti
5. akies mirksniu – labai greitai, akimirksniu	5. meet sb eyes – atidžiai žiūrėti	5. глаза проглядеть – akis pražiūrėti, ilgai žiūrėti su viltimi sulaukti
6. akimis perbėgti – greitai skaityti, tikrinti	6. meet one`s eye – žiūrėti tiesiai į veidą	6. глаза разбегаются – sunku išsirinkti
7. akimis skvarbyti – niekinamai žiūrėti	7. clap eyes on – pamatyti (neig.)	7. бросаться в глаза – ryškiai išsiskirti, į akį kristi
8. akis slėpti- vengti žiūrėti gėdijantis	8. cock the eye – įdėmiai žiūrėti	8. есть глазами –
9. akys slysta- patraukliai atrodo		
10. akimis slysti- apžvelgti		
11. akis sotinti- grožėtis		

<p>12. akis ištempęs- atidžiai, smalsiai</p> <p>13. akies neatitraukti- įdėmiai žiūrėti</p> <p>14. akyse nematyti- nesusitikti</p> <p>15. akių neatplėšti- įdėmiai žiūrėti</p> <p>16. akių nenuleisti – įdėmiai žiūrėti</p> <p>17. plika akimi- aiškiai matyti</p> <p>18. akį merkti- duoti ženklą, viliojančiai pažvelgti</p> <p>19. akis įremti- įsistebeilyti</p> <p>20. daugiau nei aprėpia akys – paslėpta nuo pašalinio žvilgsnio</p> <p>21. akių klausti- dairytis</p> <p>22. prieš akis – tiesiai</p> <p>23. akį mestelėti- trumpai pažiūrėti</p> <p>24. akį durk- tamsu</p> <p>25. pirmu akių užmetimu- tik pažvelgus</p> <p>26. akys pakaušyje – pastabus</p> <p>27. akyse iškilti-</p>	<p>9. look someone in the eyes – atidžiai, įdėmiai žiūrėti</p> <p>10. naked eye – plika akimi</p> <p>11. keep an eye on – prižiūrėti, žiūrėti, akių nenuleisti</p> <p>12. be all eyes – atidžiai žiūrėti</p> <p>13. before your eyes – tiesiai prieš akis</p> <p>14. for sb`s eyes only – skirta tik kažkam matyti</p> <p>15. more than meets the eye – paslėpta nuo pašalinio žvilgsnio, daugiau nei aprėpia akys</p> <p>16. have got eyes in the back of your head – pastabus, akys pakaušyje</p> <p>17. not take your eyes off sb/sth – neatitraukti akių, žavėtis</p> <p>-</p> <p>-</p>	<p>įkyriai žiūrėti, akimis ryti</p> <p>9. глаза не отрываются- atidžiai, įkyriai žiūrėti, akių neatplėši</p> <p>10. резать глаза – akį rėžti, nemaloniai atkreipti žvilgsnį</p> <p>11. (увидеть, убедиться) своими глазами – savo akimis, įsitikinti</p> <p>12. хоть бы одним глазком – žvilgtelėti, viena akimi</p> <p>13. хоть глаз выколи – nors į akį durk, tamsu</p> <p>14. куда ни кинь глазом – kur akį užmes, visur kur pažiūrėsi</p> <p>15. одним глазом – viena (kreiva) akimi žiūrėti, sekti</p> <p>16. простым (невооруженным) глазом – gryna (plika) akimi</p> <p>17. смотреть чужими глазами – svetimomis akimis, abejingai žiūrėti</p>
---	--	--

pasirodyti	-	18. бегать глазами –
28. akis atkelti- pažvelgti	-	akimis permesti, akis
29. neatitraukti akių –	-	mėtyti, žvalgytis
žavėtis	-	19. и даже глазом не
30. akimis apibėgti-	-	ведет- nè į tą pusę
apžvelgti	-	nežiūri, nè akių
31. akių moju- tik	-	perasuka
pažvelgus	-	20. водить глазами –
32. akimis blizginti-	-	akimis vedžioti,
spoksoti ko tikintis	-	dairytis
33. akių neužrišti-	-	21. впереть глаза- akis,
neuždrausti matyti	-	žvilgsnį, įdurti,
34. akių nenukreipti-	-	įsmeigti
įdėmiai žiūrėti	-	22. впиваться глазами
35. akies nenuleisti- būti	-	– akimis įsisiurbti, akis
atidžiam	-	pakabinti, įbesti
36. akių nenusukti-	-	23. обводить глазами –
įdėmiai žiūrėti	-	akimis apmesti,
37. akis pakelti- bijoti	-	apžvelgti
pažvelgti	-	24. пронизать глазами
38. akis pastatyti- atidžiai	-	– akimis verti (badyti)
pažiūrėti	-	25. выпучить глаза –
39. akis pasukti-	-	akis įbesti, spoksoti
pažvelgti	-	26. радует глаз – akį
40. akis balinti- piktai	-	džiugina, malonu
žiūrėti	-	žiūrėti
41. visu akių plotu- kiek	-	27. шарить глазами –
užmatyti, plačiai	-	akimis šmirinėti,
42. akių mestelėjimas-	-	žvalgytis
pažvelgimas	-	28. щупать глазами –
43. aštrus akies	-	vedžioti akimis,

užmetimas- piktas žvilgsnis	-	apžiūrinėti
44. akių įbedimas- įdėmus žiūrėjimas	-	29. растерять глаза – akimis ryti, nespėti dairytis
45. akis badyti- gerai matomas	-	30. дурной глаз – bloga akis, blogo žmogaus žvilgsnis
46. akis perversti- piktai pažiūrėti	-	
47. akimis ryti- atidžiai žiūrėti, godžiai stebėti	-	-
48. akimis sekti- stebėti	-	-
49. kiek akys siekia- toli, visur	-	-
50. akimis sijoti- dairytis	-	-
51. akimis siūti- dairytis	-	-
52. akį užmesti- pažiūrėti prižiūrint	-	-
53. akis sukti- vengti žvilgsnio	-	-
54. akis turėti užpakalyje- būti labai akylam	-	-
55. akimis varstyti- prikaištingai žiūrėti	-	-
56. akimis vedžioti- dairytis	-	-
57. nors viena akimi- trokštant ką pamatyti	-	-
58. ant akių- matomoje vietoje	-	-
59. akis kelti- bijoti	-	-

pažvelgti		
60. akis įdurti- įdėmiai pažvelgti	-	-
61. akių įsmeigimas- įsisteibelėjimas	-	-
62. akimis laidyti- stebėti	-	
63. akimis leisti- žvilgsniu sekioti	-	-
64. akimis lydėti- žvelgti į tolstantį	-	

Regėjimo teminės grupės frazeologizmus lietuvių, anglų ir rusų kalbose sieja bendros reikšmės, kurias galime suskirstyti į grupes:

1. Stebėjimo;

2. Judėjimo erdvėje.

Lietuvių kalboje stebėjimas išreikštas frazeologizmais, su semomis *grožėtis, įdėmiai žiūrėti, spoksoti, dairytis, stebėti, pažvelgti*:

Akis išsproginęs,

Akis sotinti,

Akių neatplėšti,

Akis pasukti,

Akimis sekti (25vnt.)

Anglų kalboje stebėjimo grupės frazeologizmų daug mažiau:

Meet one`s eye,

Cock the eye,

Look someone in the eyes,

Not take your eyes off,

Be all eyes (5vnt.)

Rusų kalboje:

Мерить глазами,

Глаза не отрываются,

Хоть бы одним глазком,

Обводить глазами (21vnt.)

Judėjimas erdvėje, lietuvių kalboje išreikštas frazeologizmais su semomis *labai greitai, tiesiai*:

Akį užmesti,

Akies mirksniu,

Akį mestelėti,

Kiek akys siekia (20vnt.)

Anglų kalboje:

Run your eye over something,

In the twinkling of an eye,

Meet one`s eye,

Before your eyes (5vnt.)

Rusų kalboje:

Перед глазами,

Насколько хватает глаз,

Мерить глазами,

Впереть глаза (4vnt.)

Regėjimo teminėje grupėje daugiausia lietuvių kalbos frazeologizmų (64 vnt.), tai lemia sinonimų gausa:

Pvz., *akies neatitraukti, akių neatplėšti, akių nenuleisti* – *įdėmiai žiūrėti*. Stebėjimo ir judėjimo erdvėje grupėse reikšmės ekvivalentų radome lietuvių, anglų ir rusų kalbose.

1.1.3. Fizinė grupė

Fizinėje grupėje suradome 53 lietuvių kalbos, 5 anglų kalbos, 18 rusų kalbos frazeologizmų. Fizinės grupės frazeologizmai pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>
1. akys išlenda- labai pavargsta, miršta	1. eye-ball to eye-ball- tiesioginis dviejų	1. между четырех глаз – prie keturių akių,

<p>2. akys išlindo iš kaktos- apie intensyvų darbą</p> <p>3. akys išsprogo- sunkiai dirbant</p> <p>4. akis į akį – dviejų priešininkų susidūrimas</p> <p>5. akys lenda iš kaktos- apie bet kokį intensyvų veiksmą</p> <p>6. akyse žalia- silpna, bloga</p> <p>7. akys didesnės už pilvą – apie nesugebantį suvalgyti tiek kiek iš pradžių manė</p> <p>8. dryžos akys- girtas</p> <p>9. akis užsipilti- nusigerti</p> <p>10. akies krislas- nepageidaujamas asmuo</p> <p>11. akis užverti- mirti</p> <p>12. akys mato katę- nori miego</p> <p>13. akis žemėmis užpilti- mirti</p> <p>14. paskutinę akį- viską atimti</p> <p>15. akys raibsta- darosi</p>	<p>priešininkų susidūrimas akis į akį</p> <p>2. give someone a black eye- dėti į akį, įstatyti mėlynę</p> <p>3. to have bigger eyes than one`s stomach – akys didesnės už pilvą</p> <p>4. sb`s eyes are bigger than their stomach- akys didesnės už pilvą</p> <p>5. one in the eye for- vienas iš nepageidaujamų, krislas akyje</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>	<p>akis į akį, vienu du</p> <p>2. с глазу на глаз – akis į akį, vienu du</p> <p>3. в глаза – į akis, tiesiogiai kreiptis į ką nors</p> <p>4. в глазах темнеет – akyse temsta, tamsu, bloga darosi</p> <p>5. в глазах мутится – akyse raibsta, akyse pažaliavo, tamsu, silpna</p> <p>6. показываться на глаза – pasirodyti kito žmogaus akivaizdoje, į akis pasirodyti</p> <p>7. попадаться на глаза - į akis pakliūti, netikėtai būti kieno nors pamatytam</p> <p>8. не показывать глаз – akių nerodyti, į akis nesirodyti</p> <p>9. верный глаз – gera, tiksliai akis, gerai matantis</p> <p>10. глаз набит – įgudusi, išmiklinta akis</p> <p>11. глаза слипаются – akys limpa, merkiasi,</p>
---	---	--

silpna		nori miego
16. pačios akys	-	12. не смыкать (не сомкнуть) глаз –
užsimerkė- greit	-	akių nesumerkti,
užmigo		nesudėti, neužmigti
17. akims atsišviesti-	-	13. протирать
paskanauti		(продирать) глаза –
18. akis užberti smėliu-	-	akis praplėšti,
palaidoti	-	prakrapštyti, atsibusti
19. akis užberti smiltimi-	-	14. закрыть глаза – akis
palaidoti		užmerkti (užspausti),
20. akis užlieti- pasigerti		mirti
21. akis užmerkti-	-	15. залить глаза – akis
užmigti, mirti		užsipilti, pasigerti
22. akis užmerkti	-	16. налить глаза – akis
amžiams- numirti		užsipilti, įkaušti,
23. akys nardosi- merdi	-	pasigerti
24. drumzlinomis akimis-	-	17. с пьяных глаз –
apie girtą	-	girtomis akimis,
25. dvilinkos akys- apie		drumzlinomis akimis
girtą	-	18. искры из глаз
26. dvišakos akys- nori	-	посыпались –
miego		žiežirbos is akių
27. akis dengti su lenta-	-	pažiro, aštrus galvos
apie mirusį		skausmas
28. baltos akys- girtas	-	
29. aptekusios akys-	-	
girtas	-	
30. akyse aptemo-	-	
pasidarė silpna		
31. akis merkti- snausti	-	
32. akys merkiasi- nori	-	

miego		-
33. akys markstosi- yra	-	
gyvas	-	-
34. vakarykštėmis	-	
akimis- visai		-
nemiegojęs	-	-
35. akys dega- labai karšta		
36. išvarvėjusiomis	-	-
akimis- labai		-
nuvargęs		
37. akį suleisti- numigti	-	-
38. akys sulindo į kaktą-		-
sulyso	-	-
39. akys sulipo- užmigo	-	
40. akis sumerkti-	-	-
užmigti	-	
41. akis sumerkti		-
amžinai- mirti	-	
42. akimis susišaudyti-		
duoti vienas kitam	-	-
ženklą		
43. akys baisininkės- apie	-	-
darbą, kuris iš pradžių		-
atrodo neįveikiamas		-
44. tomis pačiomis		-
akimis- visai		
nemiegojęs		-
45. užpiltos akys- girtas		
46. akis sudėti- užmigti		-
47. akys blausiasi- nori		
miego		-

<p>48. svetimos akys- pašalinis žmogus</p> <p>49. akims šviesiau – pagerėja savijauta</p> <p>50. akyse tamsu – silpna</p>		
--	--	--

Fizinėje grupėje lietuvių kalbos frazeologizmai užima didžiausią dalį (50 vnt.) dėl sinonimų gausos:

Pvz., *akis užverti, akis žemėmis užpilti, akis užberti smėliu, akis užmerkti – mirti.*

Pagal reikšmių bendrumą lietuvių, anglų ir rusų kalbose frazeologizmus galime suskirstyti į grupes:

- 1. Fizinis veiksmas;**
- 2. Fizinė būseną;**
- 3. Fizinis požymis.**

Lietuvių kalboje **fizinį veiksmą** parodo šie frazeologizmai:

Akys išlindo iš kaktos,

Akys išsprogo,

Akis užsipilti,

Akis merkti (32vnt.).

Anglų kalboje:

Eye-ball to eye-ball,

Give someone a black eye (2vnt.).

Rusų kalboje:

В глаза,

Попадаться на глаза,

Глаза слипаются,

Не смыкать глаз,

Залить глаза (10vnt.).

Lietuvių kalboje **fizinę būseną** nurodoma šiais frazeologizmais:

Akyse žalia,

Dvilinkos akys,

Akys markstosi,

Tomis pačiomis akimis,

Akyse tamsu (12vnt.).

Anglų kalboje frazeologizmų, parodančių **fizinę būseną** nesuradome.

Rusų kalboje:

В глазах темнеет,

В глазах мутится,

С пьяных глаз,

Искры из глаз посыпались (7vnt.).

Lietuvių kalboje fizinį požymį išreiškia šie frazeologizmai:

Akys didesnės už pilvą,

Akies krislas,

Vakarykštėmis akimis,

Akys sulindo į kaktą,

Svetimos akys (11vnt.).

Anglų kalboje:

The eye of the storm,

A private detektive,

One in the eye for (3vnt.).

Rusų kalboje:

Верный глаз,

Глаз набит (5vnt.).

Fizinėje grupėje suradome ekvivalentiškas reikšmes, išreiškiančias fizinį veiksma Lietuvių, anglų ir rusų kalbose. Ekvivalentų, reiškiančių fizinę būklę anglų kalboje, neaptikome. Fizinius požymius išreiškiančius ekvivalentus suradome tiek lietuvių, tiek anglų, tiek rusų kalbose.

1.1.4. Psichoemocinė grupė

Psichoemocinę grupę sudaro dvi teminės grupės: mąstymo ir emocinė. Čia suradome 100 lietuvių kalbos, 40 anglų kalbos ir 47 rusų kalbos frazeologizmus. Juos matome 4 lentelėje.

4 lentelė

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>

<p>2. akių badymas – įžūlūs priekaištai</p> <p>3. plačiomis akimis – nustebeš, nekaltomis akimis</p> <p>4. akių draskymas – įžūlus elgesys</p> <p>5. akys duobės – nepatogu</p> <p>6. akis nukreipti- neatkreipti dėmesio</p> <p>7. akių kaitinimas – gėdijimasis</p> <p>8. akių spiginimas - gėdinimas</p> <p>9. akių ištįsimas – godėjimasis ką gauti</p> <p>10. akis padėti – godėtis gauti</p> <p>11. smailiomis akimis - godžiai</p> <p>12. akių metimas – priekaištavimas</p> <p>13. akys marios – apie gobšų</p> <p>14. didelės akys – apie gobšų</p> <p>15. akių nušvitimas – džiaugsmas</p> <p>16. turėti akį - nusimanyti</p>	<p>1. not bat an eye – nenustebti, akimi nemirktelti</p> <p>2. one in the eye for someone – sunervinti</p> <p>3. spit in someone`s eye – nervinti, krislas akyje</p> <p>4. a gleam in your eye – krislas akyje</p> <p>5. keep your eye on the ball – sutelkti dėmesį</p> <p>6. take your eye off the ball – neatkreipti dėmesio, akis nukreipti</p> <p>7. turn a blind eye to sth – ignoruoti, nekreipti dėmesio</p> <p>8. would give your eye teeth for sth – labai kažko norėti</p> <p>9. wide-eyed – nustebeš, plačiomis akimis, išpūstomis akimis</p> <p>10. have an eye for – turėti akį, nusimanyti</p> <p>11. cast your eyes on sth – godėtis ką gauti, akis padėti</p> <p>12. have eyes for – labai domėtis kažkuo, kristi į akį</p>	<p>1. лезть в глаза – į akis lįsti, įkyrėti</p> <p>2. пропустить мимо глаз – iš akių paleisti, nepastebėti</p> <p>3. хлопать глазами – mirksėti iš nuostabos</p> <p>4. глаза на лоб лезут – akys ant kaktos iššoko, labai nustebo</p> <p>5. делать большие глаза – akys išsiplėtė, labai nustebo</p> <p>6. сверкать глазами – žvilgsniu rodyti pyktį, akis žibinti</p> <p>7. строить (делать) глазки – akimis šaudyti, koketuoti</p> <p>8. глаза разгорелись – akys sužibo, labai ko nori</p> <p>9. разуй глаза – akis atsikrapštyk, gerai žiūrėk, įdėmiai</p> <p>10. раскрывать (открывать) глаза – akis atverti, leisti suprasti</p> <p>11. встать перед глазами – prieš akis</p>
---	--	---

<p>17. abiem akim – atidžiai</p> <p>18. balta akimi – šnairomis</p> <p>19. bloga akis - apie blogai vertinamą, galintį kerėti</p> <p>20. akis už aki, dantis už dantį - kerštas</p> <p>21. gera akis – sumanus, gabus</p> <p>22. aštrias akis turėti – būti išvalgiam</p> <p>23. akis atmerkti - suprasti</p> <p>24. akies krašteliu – suvokti iš karto</p> <p>25. akys atsivėrė - suprato</p> <p>26. gerų akių – pastabus</p> <p>27. geromis akimis – palankiai</p> <p>28. akyse giedra – malonu</p> <p>29. kruvinomis akimis – piktai</p> <p>30. pikta akis – niekšas</p> <p>31. pačios akys byra – verkia</p> <p>32. akys šlapioje vietoje – apie nuolat verkiantį</p> <p>33. akys aprasojo –</p>	<p>13. an eyeful – patrauklus</p> <p>14. make eyes at – žavėtis, akis padėti</p> <p>15. cry your eyes out – akis išverkti, ilgai verkti</p> <p>16. with an eye to – su tikslu</p> <p>17. make eyes at – grožėtis, akis padėti</p> <p>18. keep your eyes open/ peeled/ skinned – labai atidžiai</p> <p>19. all eyes – labai atidžiai</p> <p>20. not believe your eyes – stebėtis, nepatikėti savo akimis</p> <p>21. pull the wool over sb`s eyes – slėpti tiesą, pūsti miglą į akis</p> <p>22. with half an eye – suprasti iš karto, akies krašteliu</p> <p>23. open the eyes to – suprasti, akis atmerkti</p> <p>24. an eye opener – staiga suprato, akys atsivėrė</p> <p>25. with one`s eyes open – atmerktomis akimis, suprasdamas</p> <p>26. an eye for an eye, a</p>	<p>iškilti, vaizduotėje</p> <p>12. мозолить глаза – į akis lišti, įkyrėti</p> <p>13. куда глаза девать – nežinoti kur akis dėti, gėdintis</p> <p>14. не осушать глаз – ašaromis plaukti, verkti</p> <p>15. выплакать все глаза – visas akis išverkti, ilgai verkti</p> <p>16. глаза на мокром месте – apie dažnai verkiantį, akys šlapioje vietoje</p> <p>17. глаза открылись – akys atsivėrė, suprato tikrąją padėtį</p> <p>18. как бельмо в глазу – kaip krislas akyje, nervina savo buvimu</p> <p>19. колоть глаза – akis badyti, gėdinti</p> <p>20. отвести глаза (в сторону) – akis nusukti (nukreipti) į šalį, gėdytis</p> <p>21. потуплять глаза – akis nuleisti, panarinti, nudurti, nudelbti,</p>
---	--	---

<p>pravirko</p> <p>34. akis išverkti – ilgai verkti</p> <p>35. plačiomis akimis – baugiai</p> <p>36. purvinos akys – nešvari sąžinė</p> <p>37. iki akių – labai kažko daug</p> <p>38. užrištomis akimis – nieko nesuprantant</p> <p>39. krislas kieno nors akyje - nervinti</p> <p>40. akyse tamsu – liūdna</p> <p>41. viena akimi – slapta</p> <p>42. šuniškas akis turėti – būti begėdžiu</p> <p>43. akis išpliks – bus sarmata</p> <p>44. akis išplikyti - sugėdinti</p> <p>45. šviesios akys – protingas</p> <p>46. akių džiaugsmas – būti laukiamam</p> <p>47. akimi glostyti - žavėtis</p> <p>48. akis apdergti – padaryti gėdą</p> <p>49. akimis badyti – gėdinti, šaipytis</p>	<p>tooth for a tooth – kerštas, akis už akį, dantis už dantį</p> <p>27. throw dust in someone`s eyes – apgauti, miglą pūsti</p> <p>28. catch the eye – atkreipti dėmesį, į akį kristi</p> <p>29. easy on the eye – patrauklus, gražus</p> <p>30. give the glad eye – žavėtis, akimi glostyti</p> <p>31. beauty is in the eye of the beholder – dėl skonio nesiginčijama</p> <p>32. be a sight for sore eyes – akių džiaugsmas, laukiamas</p> <p>33. be up to your eyes – iki akių, labai daug</p> <p>34. have an eye on the main chance (žeminantis) – ieškoti bet kokios progos</p> <p>35. sb`s eyes nearly pop out of their head – labai nustebti, akys ant kaktos išsprogo</p> <p>36. evil eye – bloga akis, apie galintį kerėti</p>	<p>drovėtis, gėdintis</p> <p>22. с какими глазами появиться (показаться) – nežinoti kur akis dėti, gėdytis</p> <p>23. тыкать в глаза – akis badyti, deginti, plikyti, gėdinti</p> <p>24. пуце (паче) глаза (глазу) – kaip savo akį, saugoti</p> <p>25. с закрытыми глазами – užmerktomis akimis, negalvojančiomis</p> <p>26. с открытыми глазами – atmerktomis akimis, blaiviai, atidžiai</p> <p>27. не в бровь, а в глаз – į akis, kritikuoti tiesiogiai</p> <p>28. смотреть другими глазами – kitomis akimis, kitaip pažiūrėti, vertinti</p> <p>29. на глаз – iš akies, apytikriai, nematavus</p> <p>30. ради прекрасных глаз – už gražias akis,</p>
--	--	---

<p>50. akis apsidergti – pasidaryti gėdą</p> <p>51. akys kaista – ima gėda</p> <p>52. akis plikinti – gėdyti</p> <p>53. akis prispjauti – padaryti gėdos</p> <p>54. akis atrišti – leisti suprasti</p> <p>55. kur akys buvo – sakoma kokio blogio nepastebėjus</p> <p>56. akis išbadyti – akivaizdžiai išplūsti</p> <p>57. akis iškabinti – išplūsti</p> <p>58. akis draskyti - užsipulti</p> <p>59. akis išbadyti šakaliu – padaryti sarmatą</p> <p>60. nepatikėti savo akimis – stebėtis</p> <p>61. akys ant kaktos išsprogo – labai nustebo</p> <p>62. akis išbalinęs – nustebeš</p> <p>63. akys išlipo ant kaktos – labia nustebti</p> <p>64. savo akimis netikėti</p>	<p>37. with a beady eye – abejoti, dvejoti</p> <p>38. in one`s mind`s eye – kažkieno vaizduotėje</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>	<p>iš simpatijos, už dyką, veltui</p> <p>31. с безумных глаз – išprotėjusiomis akimis, labai susijaudinus</p> <p>32. сверлить глазами – akimis perverti, persmeigti, į dėmiai žiūrėti</p> <p>33. не сводить глаз – akių neatitraukti, žavėtis</p> <p>34. ни в одном глазу (глазе) – nė kiek, nė iš tolo, nerūpi</p> <p>35. бросить в глаза – į akis, drąsiai</p> <p>36. глядеть в глаза – į akis, drąsiai</p> <p>37. смотреть в глаза – žiūrėti į akis, drąsiai</p> <p>38. плевать в глаза – spjauti į akis, parodyti panieką</p> <p>39. вырасти в глазах – akyse (kieno nors) iškilti</p> <p>40. не упускать из глаз – iš akių neišleisti (akių nenuleisti), prižiūrėti, saugoti</p>
---	--	---

– stebėtis	-	41. лопни мои глаза –
65. akis išplėsti – labai nustebti	-	kaip mane gyvą matai, tegu mane perkūnas trenkia
66. akis išpūsti – labai nustebti	-	42. вылупить глаза –
67. akimi nemirktelėti - nenustebti	-	akis išversti, išpūsti, pastatyti, rodant nuostabą, nekaltumą
68. akį durti – pavydėti	-	43. за глаза – už akių, slaptai
69. akis iškrimsti – nusibosti	-	44. в (чьих-либо) глазах – kieno kito manymu, akimis
70. akys apsiniaukė – nusiminė	-	45. гляди глазами – akių pasiklausk, akis atsikrapštyk
71. akis išplėšęs – išdidžiai	-	46. - пускать пыль в глаза – akis apdumti, stengtis apgauti
72. akis išpūtęs – atidžiai, išdidžiai	-	47. замазывать глаза – akis apdumti, mulkini
73. akis išsibadyti – išsiplūsti	-	-
74. akis išsidraskyti – apie nesutariančius	-	-
75. akis kabinti – užsipulti, neklausyti	-	-
76. akis išvertęs – įžūliai	-	-
77. akis kapoti – užgaulioti	-	-
78. akis nudurti žemyn – nuliūsti	-	-
79. akis nudžiovinti – paguosti	-	-
80. akis maudyti - meluoti	-	-

81. akis paganyti – pasigrožėti	-	-
82. akis padėti - grožėtis	-	-
83. akys varva – žavisi	-	-
84. akys žybčioja – džiūgauja	-	-
85. į akį – patinka	-	-
86. akis įlipdyti – įsižiūrėti, pamilti	-	-
87. naujomis akimis pažiūrėti – imti kitaip vertinti	- -	-
88. akį atkreipti – sudominti	-	- -
89. akis turėti kaktoje – būti pastabiam	- -	-
90. akis turėti pakaušyje – būti pastabiam	-	-
91. gerą akį turėti – palaikyti, remti, mėgti	- -	- -
92. akių apdūmimas - apgavimas	-	-
93. akių apmonijimas - apgavystė	-	-
94. akių apmuilinimas - apgavimas	-	-
95. akių apvilkinimas - apgavimas	-	-
96. akių dūmikas – apgavikas, melagis	-	-
97. akių monai - apgaulė	-	-

98. akių muilinimas - apgaudinėjimas	-	-
99. akis apmonyti – apgauti	-	-
100. akis apstumti – apgauti	-	-
101. pūsti miglą į akis – slėpti tiesą	-	-

Psichoemocinėje grupėje suradome frazeologizmus, kurie parodo:

- 1. Psichoemocinį veiksma;**
- 2. Psichoemocinę būseną;**
- 4. Psichoemocinį požymį.**

Lietuvių kalboje psichoemocinį veiksma rodo šie frazeologizmai:

Akių apdūmimas,

Pūsti miglą į akis,

Akis atmerkti,

Akys aprasojo,

Akimis badyti (46vnt.).

Anglų kalboje:

Not bat an eye,

Keep your eye on the ball,

Make eyes at,

Pull the wool over sb`s eyes,

With half an eye (21vnt.).

Rusų kalboje:

Пускать пыль в глаза,

Пропустить мимо глаз,

Хлопать глазами,

Куда глаза девать,

Глаза открылись (26vnt.)

Lietuvių kalboje psichoemocinė būseną nurodo šie frazeologizmai:

Akių nušvitimas,

Akyse giedra,

Pačios akys byra,

Akyse tamsu,

Akys žybčioja (15vnt.).

Anglų kalboje:

Easy on the eye,

Be a sight for sore eyes (3vnt.).

Rusų kalboje:

глаза на мокром месте,

с закрытыми глазами,

с открытыми глазами,

с безумных глаз (8vnt.)

Lietuvių kalboje psichoemocinius požymius reiškia šie frazeologizmai:

Akių dūmikas,

Akių kaitinimas,

Didelės akys,

Bloga akis,

Purvinos akys,

Viena akimi (28vnt.).

Anglų kalboje:

All eyes,

An eye opener,

With one`s eyes open,

Evil eye (7vnt.)

Rusų kalboje:

На глаз,

Глаза разгорелись,

С какими глазами появиться,

Не в бровь, а в глаз (13vnt.).

Psichoemocinėje grupėje psichoemocinį veiksmã reišikiančių frazeologizmų daugiausia: lietuvių kalboje 46, anglų kalboje 21, rusų kalboje 26 ekvivalentiški savo reikšme frazeologizmai.

Išvados:

Iš atliktos analizės matyti, kad didžiausią frazeologizmų su komponentu „akis“ teminę grupę sudaro psichoemocinė grupė (187vnt.). Pati skaitlingiausia lietuvių kalbos frazeologizmų grupė (100 vnt.), kurią nulėmė sinonimų gausa. Anglų kalbos frazeologizmų rasta mažiau (40vnt.), rusų kalboje (47vnt.).

Regėjimo grupėje skaitlingiausia lietuvių kalbos frazeologizmų grupė (66vnt.), anglišku reikšmių ekvivalentų mažiau (17vnt.) negu rusų kalbos (31 vnt.). Fizinėje grupėje lietuvių kalbos frazeologizmų kiekis (53vnt.) stipriai skiriasi nuo anglų kalbos (7vnt.) ir rusų kalbos (18vnt.).

Judėjimo grupėje lietuviškų frazeologizmų mažiausiai (21vnt.), anglišku frazeologizmų ir jų reikšmių ekvivalentų maždaug vienodas kiekis: anglų kalboje 8, rusų kalboje 7 vnt.

Frazeologizmai su komponentu „akis“ labiausiai parodo žmogaus emocijas, mąstymą, stebėjimo aktyvumą, judėjimą erdvėje, fizinius veiksmus. Šių reikšmių ekvivalentų galime rasti lietuvių, anglų ir rusų kalbose.

1.2.Struktūriniai frazeologizmų tipai

Frazeologizmai – pastovūs žodžių junginiai, tačiau didžioji frazeologizmų dalis savo struktūra analogiški sakiniams ir žodžių junginiams (Современный русский литературный язык 1995, 158).

Savo darbe, remdamiesi A.Gudavičiaus (1995) frazeologizmų struktūrine klasifikacija, išrinkome frazeologizmus su komponentu „akis“ turinčius **sakinio struktūrą** lietuvių, anglų ir rusų kalbose.

Radome 17 lietuvių kalbos, 10 anglų kalbos ir 12 rusų kalbos frazeologizmų, turinčių sakinio struktūrą:

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>
1. Kur akys neša	1. With one`s eyes open	1. куда глаза глядят
2. Kur akys regi	2. Cast an eye over	2. насколько хватает глаз
3. Kur akys mato	3. With one`s eye shut	3. глаза разбегаются
4. Daugiau nei aprėpia akys	4 .Meet sb`s eyes	4. куда ни кинь глазом
5. Akys išlenda iš kaktos	5. Look someone in the eyes	5. в глазах мутится
6. Akys mato katę	6. More than meets the eye	6. искры из глаз
7. Akis žemėmis užpilti	7. Give someone a black eye	посыпались
8. Pačios akys užsimerkė	8. Turn a blind eye to	7. глаза на лоб лезут
9. Akis užberti smėliu	9. Catch the eye	8. куда глаза девать
10. Akis užmerkti amžiams	10. Sb`s eyes nearly pop out of their head	-
11. Akys sulindo į kaktą	-	-
12. Akys sulipo	-	-

13. Akys atsivėrė	-	
14. Pačios akys byra	-	
15. Kur akys buvo	-	

Iš pateiktos lentelės matome, kad tiek lietuvių (15 vnt.), tiek anglų (10 vnt.), tiek rusų (8 vnt.) kalbose yra panašus kiekis frazeologizmų, turinčių sakinio struktūrą.

Galima teigti, kad tiek lietuvių, tiek anglų, tiek rusų kalbose dauguma frazeologizmų turi sakinio struktūrą.

Frazeologizmai, turintys **žodžių junginio struktūrą**, gali turėti skirtingą gramatinę formą:

- 1) būdvardis + daiktavardis;
- 2) daiktavardis + daiktavardis;
- 3) veiksmažodis + daiktavardis;
- 4) veiksmažodis surieveiksmiu;
- 5) dalyvis ar padalyvis su daiktavardžiu;
- 6) dviejų daiktavardžių, dviejų veiksmažodžių ir t.t. junginys;
- 7) palyginimai.

1) **būdvardis+daiktavardis:**

Lietuvių kalboje:

Plika akimi,
Dryžos akys,
Dvišakos akys,
Užpiltos akys,
Gera akis.

Anglų kalboje:

A roving eye,
A private eye.

Rusų kalboje:

Дурной глаз,
Чужими глазами,
Верный глаз.

2) daiktavardis + daiktavardis:

Lietuvių kalboje:

Akys pakaušyje,

Akies krislas.

Anglų kalboje:

The eye of the storm,

A gleam in your eye.

Rusų kalboje:

Глаза на мокром месте,

Искры из глаз.

3) veiksmazodis + daiktavardis:

Lietuvių kalboje:

Akis sotinti,

Akis įremti,

Akis pakelti,

Akis perverstti.

Anglų kalboje:

Have a roving eye,

Meet one`s eye,

Look someone in the eyes,

Keep an eye on,

Give someone a black eye.

Rusų kalboje:

Глаза проглядеть,

Есть глазами,

Бегать глазами,

Щупать глазами.

4) veiksmazodis su prieveiksmiu:

Tokių žodžių junginių neaptikta lietuvių, anglų ir rusų kalbose.

5) dalyvis ar padalyvis su valdomu daiktavardžiu:

Lietuvių kalboje:

Akis išpūtęs,

Išvarvėjusiomis akimis,

Vakarykštėmis akimis,

Drumzlinomis akimis.

Anglų kalboje:

Tokių žodžių junginių neaptikta.

Rusų kalboje:

С пьяных глаз.

6) dviejų daiktavardžių, dviejų veiksmažodžių ir t.t. junginys:

Lietuvių kalboje:

Akis į akį.

Anglų kalboje:

Eye-ball to eye-ball.

Rusų kalboje:

С глазу на глаз,

Не в бровь, а в глаз.

7) palyginimai:

Lietuvių kalboje:

Kaip akis išdegęs,

Kaip akies vyzdį.

Anglų kalboje:

Anglų kalboje tokių frazeologinių žodžių junginių neaptikome.

Rusų kalboje:

Хоть одним глазом.

Išvados:

Atlikę struktūrinę frazeologizmų su komponentu „akis“ analizę matome, kad lietuvių, anglų ir rusų kalbų frazeologizmai pasižymi sakinio struktūra.

Frazeologizmai turintys žodžių junginio struktūrą lietuvių, rusų, anglų kalbose turi įvairią gramatinę formą. Tačiau tik lietuvių ir rusų kalbų frazeologinių žodžių junginių gramatinė forma sutampa. Suradome tokias gramatines žodžių junginių formas lietuvių ir rusų kalbos frazeologiniuose žodžių junginiuose:

- 1) būdvardis+daiktavardis;
- 2) daiktavardis+daiktavardis;
- 3) veiksmažodis+daiktavardis;
- 4) dalyvis ar padalyvis su daiktavardžiu;
- 5) dviejų daiktavardžių, dviejų veiksmažodžių junginys;
- 6) palyginimai.

Dalis aptiktų lietuvių, anglų ir rusų kalbos frazeologizmų su komponentu „akis“ pasižymi žodžių junginio struktūra. Lietuvių, anglų ir rusų kalbų frazeologizmai neturi žodžių junginio struktūros: veiksmažodis +rieveiksmės. Anglų kalbos frazeologizmai dėl savo gramatinių formų ypatumų, neturi šių gramatinių formų: veiksmažodis +rieveiksmis; dalyvis + daiktavardis.

1.3. Stilistiniai frazeologizmų atspalviai

Frazeologizmų stilistinį atspalvį sąlygoja kilmė: dauguma frazeologizmų turi **šnekamąjį** atspalvį, o knyginis atspalvis būdingas tarptautiniams frazeologizmams. Stilistinį šnekamosios leksikos sluoksnį sudaro žodžiai, susiję su neoficialiaja, buitine sfera (Župerka 1997, 17).

Turėdami šnekamosios kalbos ar knyginį atspalvį, frazeologiniai žodžių junginiai gali turėti dar vieną atspalvį. Čia atsižvelgiama į tai, ką jie labiau veikia – klausytojo (skaitytojo) emocijas ar vaizduotę. Šiuo atžvilgiu skirtina 1) emocinė-ekspresinė ir 2) vaizdinė frazeologija (Kitkauskienė 1976, 5)(žr. 12psl.).

Daug šnekamojo stiliaus žodžių žodynuose pažymos *šnek.* neturi, o mes aiškiai jaučiame jų „šnekiškumą“ (Župerka 1997, 16).

Savo darbe frazeologizmus su komponentu „akis“ priskirsime šnekamosios kalbos stiliui, kadangi aiškiai jaučiame jų „šnekiškumą“.

Emocinis atspalvis yra pagrindas frazeologizmui įsitvirtinti tam tikroje vartojimo srityje. Emociniai atspalviai išreiškia santykį su kalbamuoju daiktu bei su adresatu, jie esti *teigiami* arba *neigiami*. Ryškiausias teigiamas atspalvis yra maloninis. Neigiamą vertinimą reiškiantiems frazeologizmams priklauso turintys menkinamąjį, niekinamąjį, ironijos, pašėpiamąjį atspalvį, pajuokiamai sakomi, vulgarūs, storžieviški frazeologizmai. Ribos tarp jų negriežtos. Sakoma, kad stilius – visada lyginamas, akivaizdus arba numanomas (Župerka 1997, 18).

Mūsų darbe jau anksčiau suskirstytas frazeologizmų su komponentu „akis“ lietuvių, anglų, rusų kalbų temines grupes, gretinsime **emocinių** atspalvių požiūriu. Teminėse grupėse (žr. psl. 16-33) radome **emocinių atspalvių**:

1. Teigiamas:

a) **maloninis**.

2. Neigiami:

a) **menkinamasis, niekinamasis**;

b) **ironijos, pajuokiamasis**.

Judėjimo grupėje:

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>
Maloninis (teigiamas)		
-	-	-
Menkinamasis, niekinamasis (neigiamas)		
<p>akių neparodyti: <i>Būta man giminės: kelinti metai kaip akių neparodo.</i></p> <p>kur akys mato: <i>Einama laukais – kur akys mato!</i></p>	<p>have a roving eye: <i>It`s a pity, Anne`s husband has a roving eye and always seems to be with a pretty girl.</i></p> <p>clap eyes on: <i>I`ve never clapped eyes on you before!</i></p>	<p>с глаз долой: <i>Я тебя видеть не могу! Прочь с глаз моих долой!</i></p>
Ironijos, pajuokiamasis (neigiamas)		
<p>į akies mirksnį: <i>Į akies mirksnį zuikis prabėgo.</i></p> <p>akim matant: <i>Ilgai neužtruksiu, akim bematant sugrišiu.</i></p>	<p>cast an eye over: <i>To our amazement, another developer has cast greedy eyes on the field next door.</i></p> <p>with one`s eyes open: <i>He</i></p>	

<p>akies tiesumu: <i>Drožiau stačiai- akies tiesumu, nosės šviesumu.</i></p> <p>akis iškišti: <i>Oras –kad akių negali iškišti.</i></p>	<p><i>went into it with his eyes open.</i></p> <p>in the twinkling of an eye: <i>She appeared in the twinkling of an eye.</i></p>	
---	--	--

Judėjimo grupėje neaptikome frazeologizmų turinčių teigiamų stilistinių atspalvių lietuvių, anglų ir rusų kalbose. Neigiamus stilistinius atspalvius turi tiek lietuvių, tiek anglų bei rusų kalbos frazeologizmai. Lietuvių kalboje atikome 7 vnt., anglų kalboje – 5 vnt., rusų kalboje – 1 vnt.

Regėjimo grupėje:

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>
Maloninis (teigiamas)		
<p>akys slysta: <i>Nuostabu, slysta akys, kiek jis visko ten turi.</i></p> <p>akis sotinti: <i>Vis tai akis sotina ir širdį linksmia.</i></p> <p>neatitraukti akių: <i>Kad grožybė mergos, kad jis akių neatitraukia.</i></p>	<p>not take your eyes off sb/sth: <i>She couldn't take her eyes off the beautiful picture.</i></p>	<p>радует глаз: <i>Очень все красиво, все радует глаз.</i></p>
Menkinamasis, niekinamasis (neigiamas)		
<p>akyse nematyti: <i>mauk greičiau pro duris, kad daugiau akyse nematyčiau.</i></p> <p>akimis blizginti: <i>Ko blizgini į mane akimis kaip katinas.</i></p>	<p>meet one's eye: <i>He could not meet my eyes, but blushed and turned away from me.</i></p>	<p>глаза бы не видали: <i>глаза бы не видали, как работнички-то наши выйдут завтра на работу.</i></p>

akis perversti: <i>Jam žodį ne taip-ir perverčia akis: sunku bus su juo gyventi.</i>		
Ironijos, pajuokiamasis (neigiamas)		
akis išsproginęs: <i>Žiūri akis išsproginęs.</i> akies užmetimas: <i>Akį užmetus - karvelis, arčiau pažiūrėjus – tikras vanagas.</i> akis balinti: <i>Ko čia balini akis, eik prie vaiko.</i>	cock the eye: <i>As soon as the Vicar began to speak about the drinking in the village, she cocked an eye at me, and I felt myself going red in the face.</i>	глаза не отрываются: <i>Матрена все время не отрывала глаза от его лица.</i> впиваться глазами: <i>Барон умолк и впился глазами в дебютантку.</i> щупать глазами: <i>Он щупал глазами безлюдные улицы.</i> растерять глаза: <i>Молодая женщина никогда не видала такого богатства; она растеряла глаза свои.</i>

Regėjimo grupėje lietuvių (3vnt.), anglų (1vnt.) ir rusų (1vnt.) kalbose suradome frazeologizmų turinčių teigiamą (maloninį) stilistinį atspalvį. Lietuvių, anglų ir rusų kalbų frazeologizmai šioje teminėje grupėje turi neigiamų (menk., iron.) stilistinių atspalvių: lietuvių kalboje 8vnt., anglų -2vnt., rusų- 5vnt.

Fizinėje grupėje:

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>
Maloninis (teigiamas)		
akims atsišviesti: <i>Vis sviesto kruopelė-bus akims atsišviesti.</i>	-	-
Menkinamasis, niekinamasis (neigiamas)		
akis užlieti: <i>Apsiryna valgiuose ir užlieja sau akis.</i>	- -	1. с пьяных глаз: <i>Чертova баба с пьяных глаз в самом</i>

<p>drumzlinomis akimis: <i>Iš pat ryto drumzlinom akim.</i></p> <p>baltos akys: <i>Nuo vakar vakaro jo dar baltos akys.</i></p>	-	<p><i>деле могла пойти в войсковую избу.</i></p> <p>налить глаза: <i>Так глаза-то налили!</i></p> <p>--</p>
Ironijos, pajuokiamasis (neigiamas)		
<p>akys išsprogo ant kaktos: <i>Kol parnešiau ir akys ant kaktos išsprogo.</i></p> <p>akys didesnės už pilvą: <i>Eik eik, tavo akys didesnės už pilvą.</i></p> <p>tomis pačiomis akimis: <i>Kaip atsiguliau, taip ir atsikėliau tom pačiom akim.</i></p>	<p>sb`s eyes are bigger than their stomach: <i>Your eyes are bigger than your stomach!</i></p> <p>give someone a black eye: <i>How did you get that black eye?</i></p> <p>would give your eye-teeth for sth: <i>He`d give his eye-teeth to own a car like that.</i></p>	<p>1. искры из глаз посыпались: <i>Так получил по голове, что искры из глаз посыпались.</i></p> <p>2. между четырех глаз: <i>Читать я вам буду многое, но между четырех глаз.</i></p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>

Fizinėje grupėje radome tik vieną lietuvių kalbos frazeologizmą, turintį teigiamą stilistinį atspalvį: *akims atsišviesti*. Neigiamų (menk., iron.) stilistinių atspalvių šioje teminėje grupėje turi lietuvių (10vnt.) kalbos, anglų (3vnt.), rusų (4vnt.) kalbų frazeologizmai.

Psichoemocinėje grupėje:

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>
Maloninis (teigiamas)		
<p>akių nušvitimas: <i>Pamačiau ateinant sūnų, net nušvito akys.</i></p> <p>gera akis: <i>Jo gera akis: ką pamato, tuoj pat padaro.</i></p>	<p>have an eye for: <i>He has always had an eye for a bargain.</i></p> <p>an eyeful: <i>She is an eyeful, isn`t she?</i></p>	<p>-</p> <p>-</p>

<p>akyse giedra: <i>Man giedriau akyse pasidarė, nematoma ranka nuo krūtinės nuslinko.</i></p> <p>šviesios akys: <i>Eik, vaikel, mokyklėlėn – vis jau bus šviesesnės akys.</i></p> <p>akimi glostyti: <i>Mūsų Laurukas...- glosto akimis sūnų Marcelė.</i></p>	<p>easy on the eye: <i>Julie would stand out anywhere with her looks – she is easy on the eye, isn't she?</i></p> <p>-</p>	<p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>
<p>Menkinamasis, niekinamasis (neigiamas)</p>		
<p>akys šlapioje vietoje: <i>Tikrai, jau jo akys turbūt šlapioj vietoj, kad tiek daug rėkia.</i></p> <p>purvinos akys: <i>Atėjo purvinom akim ir lenda dar.</i></p>	<p>a gleam in your eye: <i>Central bank is still no more than a gleam in its creators` eyes.</i></p> <p>have an eye on the main chance: <i>She never did a kindness without a good reason, and she always had an eye on the main chance.</i></p>	<p>глаза на мокром месте: <i>И что это, девчата, у всех глаза на мокром месте, в самом деле!</i></p> <p>с безумных глаз: <i>Ну, как с безумных глаз затеет драться он, потребует к разделке!</i></p>
<p>Ironijos, pajuokiamasis (neigiamas)</p>		
<p>pūsti miglą į akis: <i>Apipučia migla akis ir įveria velnį į durų tarpą.</i></p> <p>akių ištįsimas: <i>Akys ištįso bežiūrint, ar nepareina.</i></p> <p>akys aprasojo: <i>Vaiko vėl akys aprasojo.</i></p> <p>akimis badyti: <i>Ėmė ją visi akimis badyt, gėdint, o ji nė krust.</i></p> <p>akis apsidergti: <i>Na, ta ir apsidergė akis po vakarėlius</i></p>	<p>take your eye off the ball: <i>His decision had been right, but he took his eye off the ball over the presentation.</i></p> <p>sb`s eyes nearly pop out of their head: <i>People`s eyes nearly popped out of their heads when they saw a giraffe walking down the High Street.</i></p> <p>turn a blind eye to sth: <i>The police here turn a blind eye to a lot of drug taking.</i></p>	<p>хлопать глазами: <i>Какого! Говорю ему, а он толкач-толкачем и толко глазами хлопает.</i></p> <p>делать большие (круглые) глаза: <i>Купец разевает рот и делает круглые глаза.</i></p> <p>лопни мои глаза: <i>Отсохни у меня руки, лопни мои глаза,...!</i></p> <p>вылупить глаза: <i>Она, вылупив глаза, стояла перед</i></p>

<i>bežyliodama.</i> akis prispjauti: <i>Prispjovė tau</i> <i>akis tie ponai, ir tiek.</i> akis turėti pakaušyje: <i>Sakoma, kad moteris ir</i> <i>pakaušyje turi akis.</i> akis draskyti: <i>Bobos draskė</i> <i>viena kitai akis kaip katės.</i>	pull the wool over sb`s eyes: <i>It`s no use you trying to pull</i> <i>the wool over my eyes.</i>	<i>багажом Егора.</i> - - -
---	--	--

Psichoemocinėje grupėje lietuvių ir anglų kalbose frazeologizmai turi teigiamų stilistinių atspalvių. Šioje teminėje grupėje aptikome 5 lietuvių kalbos, 4 anglų kalbos frazeologizmus, turinčius teigiamų (maloninių) stilistinių atspalvių. Rusų kalboje teigiamų stilistinių atspalvių minėtoje grupėje nesuradome. Neigiamų (menk., iron.) stilistinių atspalvių turi lietuvių (10vnt.), anglų (6vnt.), rusų (6vnt.) kalbų frazeologizmai.

Išvados:

Atlikę frazeologizmų su komponentu „akis“ lietuvių, anglų, rusų kalbose teminių grupių gretinimą emocinių atspalvių požiūriu, išsiaiškinome, kad daugiausiai lietuvių, anglų ir rusų kalbose frazeologizmų, turinčių neigiamų stilistinių atspalvių: menkinamąjį, niekinamąjį, ironijos, pajuokiamąjį: lietuvių kalboje 39, anglų kalboje 19, rusų kalboje 23. Ribos tarp šių stilistinių atspalvių neapibrėžtos.

Teigiamą - maloninį stilistinį atspalvį turi lietuvių (10 vnt.), anglų (5 vnt.) ir rusų (2 vnt.) kalbų frazeologizmai, tačiau palyginus su neigiamais stilistiniais atspalviais turinčiais frazeologizmais, teigiamų stilistinių atspalvių turinčių frazeologizmų mažai.

2 Skyrius

2. Lietuvių kalbos frazeologizmų su komponentu „akis“ teminių grupių atitikmenys anglų ir rusų kalbose

2.1. Frazeologinių atitikmenų tipai

Frazeologizmai, būdami pastovios leksinės sudėties, reikšmės požiūriu yra vientisi ir neskaidomi. Tačiau juos gretinant, aptinkame skirtingus ekvivalentiškumo lygius.

Mokslinėje literatūroje J. Pikčilingis skiria tris frazeologizmų atitikmenų tipus: ekvivalentas, analogas ir adekvatas (Pikčilingis 1975, 363). Recker darbuose pateikiami šie atitikmenų tipai: adekvatus, ekvivalentiškas ir nefrazeologinis (Recker 1974, 11).

Savo darbe remsimės J. Barauskaitės frazeologizmų atitikmenų klasifikacija į tipus. Teminių grupių frazeologizmus suskirstysime pagal atitikmenis į šiuos tipus:

- 1) **Ekvivalentus** – adekvačius pagal pastovių junginių reikšmę, turinčius vienodą ar panašią leksinę sandarą.
- 2) **Analogus** – pastovius žodžių junginius, sutampančius savo reikšme, tačiau besiskiriančius pačiu perteikimu.
- 3) **Prasminius atitikmenis** – kai nerandame analogiško atitikmens.

2.1.1. Judėjimo grupės ekvivalentai

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>
1) kur akys mato toli, bet kur	-	Куда глаза глядят
2) kiek akys siekia toli	-	Насколько хватает глаз
3) iš akių dingti išnykti	-	Убираться с глаз долой
4) akių nenuleisti sekti atidžiai akimis	-	Не спускать глаз
5) užmerktomis akimis surasti be pagalbos	with one`s eyes shut -	С закрытыми глазами
6) akimis lydėti sekti žvilgsniu	-	Провожать глазами
7) vienu akie mirksniu bematant, tuojau	in the twinkling of an eye -	Одним мигом глаза

Suradome 7 ekvivalentiškus lietuvių ir rusų kalbų frazeologizmus judėjimo teminėje grupėje.

Ekvivalentiški judėjimo grupės frazeologizmai surasti lietuvių ir rusų kalbose. Šie lietuvių ir rusų kalbų frazeologizmai labai panašūs pagal leksinę-gramatinę sudėtį, reikšmę, ir emocinį atspalvį.

Anglų kalbos judėjimo grupėje aptikome tik 2 frazeologizmus savo leksine-gramatine sudėtimi, reikšme, stilistiniu atspalviu atitinkankančius lietuvių ir rusų kalbos frazeologizmus.

2.1.2. Judėjimo grupės analogai

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>
1) perbėgti akimis	Cast an eye over	-

greitai perskaityti tekstą 2) smailiomis akimis dairytis godžiai	Have a roving eye	-
3) akies tiesumu toli, bet kur	With one`s eyes open	куда глаза глядят

Šioje teminėje grupėje radome 3 analogiškus frazeologizmus lietuvių ir anglų kalboje. Rusų kalboje analogiškų frazeologizmų aptikome tik vieną.

2.1.3. Judėjimo grupės prasminiai atitikmenys

Lietuvių ir rusų kalbose daugiausiai aptikome ekvivalentiškų ir analogiškų savo reikšme frazeologizmų. Anglų kalboje daugelis frazeologizmų, lyginant su lietuvių ir rusų kalbomis - **prasminiai atitikmenys:**

With an eye to – keliauti su tikslu;

Clap eyes on – nemalonu sutikti.

2.2.1. Regėjimo grupės ekvivalentai

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>
1) akis į akį labai arti	Eye-ball to eye-ball	Глаза в глаза
2) akimis matuoti nužvelgti	-	Мерить глазами
3) akis pražiūrėti su viltimi laukti	-	Глаза проглядеть
4) kristi į akį	-	Бросаться в глаза

ryškiai išsiskirti		
5) akimis ryti	-	Есть глазами
įkyriai žiūrėti		
6) akių neatplėšti	Keep an eye on	Глаза неотрываются
įkyriai, atidžiai		
žiūrėti	-	Резать глаза
7) akį rėžti		
nemaloniai atkreipti		
žvilgsnį	-	(убедиться) своими
8) savo akimis		глазами
įsitikinti	-	
9) nors į akį durk		хоть глаза выколи
tamsu	Naked eye	
10) gryna (plika)		простым (невооруженным)
akimi		глазом
matyti be jokio		
prietaiso	Run your eye over	
11) akį užmesti		хоть бы одним глазком
trumpai pažvelgti	-	
12) akimis		впиваться глазами
įsisiurbti	-	
įkyriai žiūrėti		радует глаз
13) akį džiugina	Evil eye	
malonu žiūrėti		дурной глаз
14) bloga akis		
blogo žmogaus akis		

Regėjimo grupėje suradome 14 lietuviškų ir rusiškų frazeologizmų, ekvivalentiškų reikšmės, emociniu, stilistiniu atžvilgiu. Anglų kalboje šio tipo atitikmenų tik 5.

2.2.2. Regėjimo grupės analogai

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>
1) akys pakaušyje pastabus	Have got eyes in the back of your head	– –
2) akimis ryti nеспėti dairytis	Be all eyes	Растерять глаза

Šioje teminėje grupėje aptikome tik 2 analogiškus lietuvių kalbos frazeologizmus, kurie analogiški savo reikšme anglų kalbai.

2.2.3. Regėjimo grupės prasminiai atitikmenys

Dauguma lietuvių ir rusų kalbų regėjimo grupės frazeologizmai yra ekvivalentiški ir analogiški. Anglų kalboje randame **prasminių atitikmenų** lietuvių kalbai:

Meet one`s eye – žiūrėti tiesiai į veidą;

Clap eyes on – pamatyti (neigiamas);

Cock the eye – įdėmiai žiūrėti.

2.3.1. Fizinės grupės ekvivalentai

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>
1) akis į akį vienu du	Eye-ball to eye-ball	С глазу на глаз
2) akys didesnės už pilvą sakoma kai kas nors nesugeba suvalgyti kiek iš pradžių manė	Sb`s eyes are bigger than their stomach	-
3) akyse tamsu silpna	-	В глазах темнеет

4) į akis (pasirodyti) kito žmogaus akivaizdoje	-	показаться на глаза
5) į akis pakliūti netikėtai būti pamatytam	-	попадаться на глаза
6) akių nerodyti nesirodyti	-	не показывать глаз
7) akys limpa nori miego	-	глаза слипаются
8) akių nesudėti neužmigti	-	не смыкать глаз
9) akis praplėšti atsibusti	-	протирать глаза
10) akis užmekti (užspausti) mirti	-	закрыть глаза
11) akis užsipilti pasigerti	-	залить глаза
12) žiežirbos iš akių pažiuro aštrus galvos skausmas	-	искры из глаз посыпались

Fizinėje grupėje lietuvių ir rusų kalbose aptikome vienodą kiekį (11vnt.) ekvivalentiškų frazeologizmų. Lietuvių ir rusų kalbose šie ekvivalentiški frazeologizmai labai panašūs savo reikšme ir turi vienodą emocinį atspalvį.

Tik 2 šios grupės lietuvių kalbos frazeologizmai turi angliškus ekvivalentus: **akis į akį – eye-ball to eye-ball**. Šis frazeologizmas turi ir rusišką ekvivalentą: **с глаза на глаз**. Frazeologizmas **akys didesnės už pilvą** turi ekvivalentišką atitikmenį anglų kalboje: **sb`s eyes are bigger than their stomach**. Rusų kalboje tokio ekvivalentiško frazeologizmo neaptikome

2.3.2. Fizinės grupės analogai

Fizinėje grupėje frazeologizmai daugiausiai turi ekvivalentus lietuvių ir rusų kalbose, analogišką aptikome tik vieną anglišką frazeologizmą:

Give someone a black eye – įstatyti mėlynę.

2.3.3. Fizinės grupės prasminiai atitikmenys

Fizinėje grupėje aptikome šiuos anglų kalbos frazeologizmų prasminius atitikmenis:

The eye of the storm – dėmesio centras;

A private eye –detektyvas.

2.4.1. Psichoemocinės grupės ekvivalentai

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>
1) akis apdumti, muilinti apgauti	-	Замазывать глаза
2) į akis lįsti įkyrėti	-	Лезть в глаза
3) iš akių paleisti nepastebėti	-	Пропустить мимо глаз
4) akys ant kaktos iššoko labai nustebo	Sb`s eyes nearly pop out of their head	Глаза на лоб лезут
5) akys išsiplėtė labai nustebo	-	Делать большие глаза
6) akimis žibinti pykti	-	Сверкать глазами
7) akys sužibo labai nori	-	Глаза разгорелись
8) akis atverti leisti suprasti	-	Открывать глаза

9) prieš akis iškilti vaizduotėje	In one`s mind`s eyes	Встать перед глазами
10) nežinoti kur akis dėti gėdytis	-	Куда глаза девать
11) visas akis išverkti ilgai verkti	Cry your eyes out	Выплакать все глаза
12) akys šlapioje vietoje apie dažnai verkiantį	-	Глаза на мокром месте
13) kaip krislas akyje nervina savo buvimu	A gleam in your eye	Бельмо в глазу
14) akimi nemirktelėjo nenustebo	Not bat an eye	И глазом не моргнул
15) akis badyti gėdinti	-	Колоть глаза
16) akis nusukti į šalį drovėtis, gėdytis	-	Отвести глаза в сторону
17) užmerktomis akimis negalvojanč	-	С закрытыми глазами
18) iš akies apytikriai	-	На глаз
19) už gražias akis iš simpatijos, už dyką	-	Ради прекрасных глаз
20) akių neatitraukti žavėtis	Make eyes at	Не сводить глаз
21) žiūrėti į akis drąsiai	-	Смотреть в глаза
22) spjauti į akis parodyti panieką	-	Плевать в глаза
23) akyse iškilti kieno nors akyse	-	Вырасти в глазах
24) iš akių neišleisti	Keep your eyes on	Не упускать из глаз

prižiūrėti, saugoti 25) akis išversti, išpūsti rodant nuostabą, nekaltumą	Wide-eyed	Выпучить глаза
26) už akių slaptai	-	За глаза
27) nepatikėti savo akimis stebėtis	Not believe your eyes	Не поверить своими глазами
28) akis atmerkti leisti suprasti	Open the eyes to	Открыть (кому) глаза
30) atmerktomis akimis suprasdamas	With one`s eyes open	Открытыми глазами
31) miglą į akis pūsti apgaudinėti, mulkinti	Throw dust in someone`s eyes	Пускать пыль в глаза

Psichoemocinėje grupėje radome 31 lietuvių ir tiek pat rusų kalbos ekvivalentiškų savo reikšme frazeologizmų ir 12 anglų kalbos ekvivalentiškų savo reikšme lietuvių bei rusų kalboms frazeologizmų. Psichoemocinės grupės ekvivalentiški frazeologizmai lietuvių, anglų ir rusų kalbose turi labai panašų emocinį atspalvį.

2.4.2. Psichoemocinės grupės analogai

<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>
1) į akis kritikuoti tiesiogiai	Catch the eye	Не в бровь, а в глаз
2) kaip mane gyvą matai kai nori prisiekti	-	Лопни мои глаза
3) akis atsikrapštyk norint suprasti	-	Гляди глазами

	-	
--	---	--

Psichoemocinėje grupėje radome 3 analogiškus savo reikšme lietuvių ir rusų kalbos frazeologinius atitikmenis ir tik vieną anglišką analogišką frazeologinį atitikmenį lietuvių ir rusų kalbai:

Į akį kristi – catch the eye – в глаза бросаться.

2.4.3. Psichoemocinės grupės prasminiai atitikmenys

Anglų kalbos frazeologizmų prasminiai atitikmenys:

One in the eye for someone – sunervinti;

Turn a blind eye for – ignoruoti, nekreipti dėmesio;

Would give your eye teeth for sth – labai kažko norėti;

An eyeful – patrauklus;

Easy on the eye – patrauklus, žavus;

Beauty is in the eye of the beholder – dėl skonio nesiginčijama;

With half an eye – suprasti iš karto;

Have an eye on the main chance (žeminantis) – ieškoti tinkamos progos,

With a beady eye – abejoti, dvejoti.

Čia frazeologiniai atitikmenys nuo originalo skiriasi vaizdu ir reikšme.

Išvados:

Atlikę teminių grupių frazeologinių atitikmenų analizę matome, kad daugiausia lietuvių ir rusų kalbose ekvivalentiškų atitikmenų: po 64 vnt. kiekvienoje grupėje.

Analogiškų atitikmenų lietuvių, anglų ir rusų kalbose kur kas mažiau (26 vnt.). Anglų kalbos prasminių atitikmenų (28vnt.). Anglų kalboje prasminiai atitikmenys skiriasi savo vaizdu ir reikšme nuo lietuvių ir rusų kalbų.

Didžiausią ekvivalentiškų atitikmenų, lietuvių ir rusų kalbose grupę sudaro psichoemocinė teminė grupė (81 vnt.), labai panaši savo reikšme ir emociniu atspalviu. Anglų kalbos ekvivalentų lietuvių ir rusų kalbose visose teminėse grupėse - judėjimo, regėjimo, fizinėje ir psichoemocinėje, yra palyginus mažai (9vnt.).

III Išvados

Tiriamoji medžiaga skirta lietuvių kalbos frazeologizmų su leksiniu komponentu „akis“ atitikmenims anglų ir rusų kalbose. Magistro darbe lietuvių, anglų ir rusų kalbos frazeologizmai suskirstyti į *temines grupes* pagal reikšmę, nagrinėjama frazeologizmų *struktūra, stilistiniai atspalviai, gretinami lietuvių kalbos atitikmenys anglų ir rusų kalbose*.

Norėdami atlikti frazeologizmų, su leksiniu komponentu „akis“ lietuvių, anglų, rusų kalbose teminių grupių analizę, išrinkome frazeologizmus iš lietuvių, anglų ir rusų kalbų frazeologijos žodynų: 300 lietuvių kalbos, 137 rusų kalbos, 81 anglų kalbos frazeologizmą su komponentu „akis“.

1. Atkreipėme dėmesį į dažniausiai pasikartojančias temines grupes vidinės struktūros požiūriu. Skiriamos šios **4 teminės grupės: judėjimo, regėjimo, fizinė, psichoemocinė**.

2. Pagal 1 lentelėje (psl. 15) pateiktus frazeologizmus pastebėjome, kad lietuvių kalboje (21 vnt.), palyginus su anglų kalba (8 vnt.), rusų kalba (7vnt.), judėjimo grupės frazeologizmų yra daugiausia. Taip pat pastebėjome, kad tiek lietuvių, tiek anglų, tiek rusų kalbose šie frazeologizmai išreiškia judėjimo būdą ir vietą. Pagal šiuos kriterijus suskirstėme judėjimo grupės frazeologizmus į **2 grupes: judėjimo aktyvumas, judėjimas erdvėje**.

3. Patyrinėję regėjimo grupės frazeologizmus 2 lentelėje (psl. 12), pastebėjome, kad visas tris kalbas sieja bendros reikšmės, kurias galima suskirstyti į **2 grupes: *stebėjimo, judėjimo erdvėje***.

4. Regėjimo grupėje daugiausia lietuvių kalbos frazeologizmų (66 vnt.), nes tai lemia sinonimų gausa: Pvz., *akies neatitraukti, akių neatplėšti, akių nenuleisti – idėmiai žiūrėti*. Stebėjimo ir judėjimo erdvėje teminėse grupėse, reikšmės ekvivalentų radome lietuvių, anglų ir rusų kalbose.

5. Fizinėje grupėje lietuvių kalbos frazeologizmai užima didžiausią dalį dėl sinonimų gausos (53 vnt.): Pvz., *akis užverti, akis žemėmis užpilti, akis užberti smėliu, akis užmerkti – mirti*.

6. Iš 3 lentelės (psl. 24) paaiškėjo, kad pagal reikšmės bendrumą lietuvių, anglų, rusų kalbose, frazeologizmus galime suskirstyti į **3 grupes: *fizinis veiksmas, fizinė būseną, fizinis požymis***.

7. Fizinėje grupėje suradome ekvivalentiškas reikšmes, išreiškiančias fizinį veiksmą lietuvių, anglų ir rusų kalbose. Ekvivalentų, išreiškiančių fizinę būklę anglų kalboje, neaptikome. Fizinius požymius išreiškiančius ekvivalentus suradome tiek lietuvių, tiek anglų, tiek rusų kalbose.

8. Psichoemocinėje grupėje išskyrėme frazeologizmus, atspindinčius: ***psichoemocinį veiksmą, psichoemocinę būseną, psichoemocinį požymį***.

9. Psichoemocinėje grupėje, 4 lentelėje (psl. 29), daugiausia psichoemocinį veiksmą atspindinčių frazeologizmų. Lietuvių kalboje 46, anglų kalboje 21, rusų kalboje 26, ekvivalentiški savo reikšme frazeologizmai.

10. Iš atliktos analizės matome, kad didžiausią frazeologizmų su komponentu „akis“ teminę grupę, sudaro psichoemocinė grupė (187 vnt.). Pati skaitlingiausia lietuvių kalbos frazeologizmų grupė (100 vnt.), kurią nulėmė sinonimų gausa. Anglų kalbos frazeologizmų radome 40 vnt., rusų kalboje 47vnt.

Regėjimo grupėje skaitlingiausia lietuvių kalbos frazeologizmų grupė (66vnt.). Anglišku reikšmių ekvivalentų mažiau (17 vnt.) negu rusų kalbos (33 vnt.).

Fizinėje grupėje lietuvių kalbos frazeologizmų kiekis (53 vnt.) stipriai skiriasi nuo anglų kalbos (7 vnt.) ir rusų kalbos (18vnt.).

Judėjimo grupėje lietuviškų frazeologizmų mažiausiai (21 vnt.), anglišku frazeologizmų ir jų reikšmių ekvivalentų maždaug vienodas kiekis: anglų kalboje 8, rusų kalboje 7 vnt.

Frazeologizmai su komponentu „akis“ labiausiai atspindi žmogaus emocijas, mąstymą, stebėjimo aktyvumą, judėjimą erdvėje, fizinius veiksmus. Šių reikšmių ekvivalentų galime rasti lietuvių, anglų, rusų kalbose.

11. Magistro darbe, remdamiesi frazeologizmų struktūrine klasifikacija, išrinkome frazeologizmus su komponentu „akis“, turinčius **sakinio struktūrą** lietuvių, anglų, rusų kalbose. Tiek lietuvių (15 vnt.), tiek anglų (10 vnt.), tiek rusų (8 vnt.) kalbose yra panašus kiekis frazeologizmų, turinčių sakinio struktūrą. Atlikę struktūrinę frazeologizmų su komponentu „akis“ analizę matome, kad lietuvių, anglų ir rusų kalboje frazeologizmai turi sakinio struktūrą.

12. Frazeologizmai su **žodžių junginio struktūra** lietuvių, rusų, anglų kalbose turi įvairią gramatinę formą. Tačiau tik lietuvių ir rusų kalbos frazeologinių žodžių junginių gramatinė forma sutampa. Suradome tokias pat gramatinės žodžių junginių gramatinės formas lietuvių ir rusų kalbų frazeologizmuose. Mūsų aptikti lietuvių, anglų ir rusų kalbos frazeologizmai su komponentu „akis“, daugiausiai pasižymi žodžių junginio struktūra, kurią sudaro *veiksmažodis + daiktavardis*. Anglų kalbos frazeologizmai dėl savo gramatinių formų ypatumų, neturi šių gramatinių formų: *veiksmažodis +rieveiksmis; dalyvis + daiktavardis*.

13. Frazeologizmų stilistinį atspalvį sąlygoja kilmė: dauguma frazeologizmų turi **šnekamąjį** stilistinį atspalvį, o knyginis atspalvis būdingas tarptautiniams frazeologizmams. Daug šnekamojo stiliaus žodžių žodynuose pažymos *šnek.* neturi, o mes aiškiai jaučiame jų „šnekiškumą“ (Župerka 1997,16). Magistro darbe, nagrinėdami lietuvių, anglų, rusų kalbos frazeologizmus su komponentu „akis“, pastebėjome, kad jie pasižymi „šnekiškumu“, taigi juos priskyrėme frazeologizmams turintiems *šnekamąjį atspalvį*. Dauguma frazeologizmų turi abu atspalvius (komponentus): stilistinį ir emocinį.

14. Magistro darbe jau anksčiau suskirstytas frazeologizmų su komponentu „akis“ lietuvių, anglų, rusų kalbų temines grupes (žr. 15-32psl.), gretinome **emocinių stilistinių** atspalvių požiūriu. Teminėse grupėse ieškojome šių **emocinių atspalvių: teigiamų, neigiamų**.

15. Atlikę frazeologizmų su komponentu „akis“ lietuvių, anglų, rusų kalbose teminių grupių gretinimą emocinių stilistinių atspalvių požiūriu, pastebėjome, kad daugiausiai lietuvių, anglų ir rusų kalbose frazeologizmų, turinčių neigiamų stilistinių atspalvių: menkinamąjį, niekinamąjį, ironijos, pajuokiamąjį: lietuvių kalboje 39, anglų kalboje 19, rusų kalboje 23.

16. Teigiamą - maloninį stilistinį atspalvį turi lietuvių 10, anglų 5 ir rusų 2 kalbos frazeologizmai, tačiau palyginus su neigiamą stilistinį atspalvį turinčiais frazeologizmais, teigiamą stilistinį atspalvį turinčių frazeologizmų mažai. Frazeologizmai su komponentu „akis“,

būdami glausti ir kondensuoti, hiperboliškai nusako žmogaus charakterio ypatybes (daugeliu atveju neigiamas) ar jo gyvenimo situacijas. Stilistinė frazeologizmo informacija labai svarbi mokantis svietimos kalbos ar verčiant iš vienos kalbos į kitą, nes skirtingų kalbų frazeologiniai junginiai gali turėti tą pačią reikšmę, bet skirtis stilistiniu atspalviu arba konotacija.

17. Savo darbe vadovavomės J.Barauskaitės (1982) frazeologinių atitikmenų klasifikacija. Teminių grupių frazeologizmus suskirstėme pagal atitikmenis į šiuos **3 tipus: ekvivalentus, analogus, prasminius atitikmenis.**

18. Lietuvių ir rusų kalbose daugiausiai aptikome ekvivalentiškų ir analogiškų savo reikšmėmis frazeologizmų. Lietuvių ir rusų kalbų frazeologizmai labai panašūs pagal leksinę-gramatinę sudėtį, reikšmes, ir emocinius atspalvius. Anglų kalboje daugelis frazeologizmų, gretinant su lietuvių ir rusų kalbomis, prasminiai atitikmenys: *with an eye to – keliauti su tikslu; clap eyes on – nemalonu sutikti.*

19. Fizinėje grupėje, lietuvių ir rusų kalbose aptikome vienodą kiekį (11vnt.) ekvivalentiškų frazeologizmų. Lietuvių ir rusų kalbose šie ekvivalentiški frazeologizmai labai panašūs savo reikšmėmis ir turi vienodus emocinius atspalvius. Tik 2 šios grupės lietuvių kalbos frazeologizmai turi angliškus ekvivalentus: *akis į akį – eye-ball to eye-ball.* Šis frazeologizmas turi ir rusišką ekvivalentą: *с глазу на глаз.* Frazeologizmas *akys didesnės už pilvą* turi ekvivalentišką frazeologinį atitikmenį anglų kalboje: *sb`s eyes are bigger than their stomach.* Rusų kalboje tokio ekvivalentiško frazeologizmo neaptikome.

20. Atlikę teminių grupių frazeologinių atitikmenų analizę lietuvių, anglų ir rusų kalbose matome, kad daugiausia lietuvių ir rusų kalbose ekvivalentiškų frazeologinių atitikmenų: po 64 vnt. kiekvienoje grupėje.

Analogiškų frazeologinių atitikmenų lietuvių, anglų ir rusų kalbose kur kas mažiau (26 vnt.). Anglų kalbos prasminių atitikmenų (28vnt.). Anglų kalboje prasminiai atitikmenys skiriasi savo vaizdu ir reikšme nuo lietuvių ir rusų kalbų.

Didžiausią ekvivalentiškų atitikmenų lietuvių ir rusų kalbose grupę sudaro psichoemocinė grupė (81 vnt.), labai panaši savo reikšme ir emociniu atspalviu. Anglų kalbos ekvivalentų lietuvių ir rusų kalbose visose teminėse grupėse - judėjimo, regėjimo, fizinėje ir psichoemocinėje, yra palyginus mažai (9vnt.).

Skirtingose tautose gali būti tam tikras kiekis ar dalis ekvivalentiškų frazeologizmų. Ekvivalentai gretinamose kalbose sąlygojami istorine tautų, kultūrų ir kalbų sąveika bei bendražmogišku, universaliu požiūriu į supantį pasaulį, jo realijas. Analogai ir prasminiai

atitikmenys gretinamose kalbose atspindi tautinės savimonės ypatumus bei nacionalinės kultūros realijas.

IV. Summary

The subject of Master`s work – *Lithuanian Phraseological Units With Component „eye“ Equivalents In English And Russian Languages*. 518 examples of phraseological units with component „eye“, are picked out from Lithuanian, English and Russian Dictionaries of Phraseology.

These tasks are set in Master`s work:

- To *consider an academic material*, which deals with the subject.
- To *pick out phraseological units* with component „eye“ from Lithuanian, English and Russian Dictionaries of Phraseology.
- To *group* phraseological units into *thematic groups* according to their *meanings*.
- To *do contrastive analysis* of phraseological units according to their *structure* and *stylistic*.
- To *group* phraseological thematic groups according to their *equivalence* in Lithuanian, English and Russian languages.

In the preface of Master`s work, the tasks of the subject are stated, academic material is analysed.

In the main part of Master`s work, Lithuanian, English and Russian phraseological units with component „eye“, are contrasted and analysed according to these positions: *meaning, structure, stylistic, equivalence*.

All phraseological units with component „eye“ in Lithuanian, English and Russian languages are grouped in 4 thematic groups according to their meaning: *motion, visual, physical, psychoemotional*.

Lithuanian, English and Russian phraseological units are classified from the point of view of their *structure* and *stylistic*.

According to their *equivalents* in Lithuanian, English and Russian languages, phraseological thematic groups were grouped into 3 positions: *equivalents, analogues* and *notionals*.

Finally, **the conclusions** of Master`s work are given in the end of research.

The list of bibliography and **finding** are added.

V. Šaltiniai

Paulauskas J. (2003). Lietuvių kalbos frazeologijos žodynas. Kaunas.

Paulauskas J. (2001). Frazeologijos žodynas. Vilnius.

Stašaitienė J., Paulauskas J. (1985). Rusų - Lietuvių kalbų frazeologijos žodynas. Vilnius.

Daphne M. (1994). Dictionary of English Idioms. London.

Oxford Learner`s Dictionary of English Idioms (1994). Oxford.

Войнова Л.А., Жуков В.П. (1986). Фразеологический словарь русского языка. Москва.

Гуревич В.В., Дозорец Ж..А. (1995). Фразеологический русско-английский словарь. Москва.

Dabartinės lietuvių kalbos gramatika. 1994. Vilnius.

Современный русский литературный язык. 1995. Вильнюс.

Duomenų bazėje:

Grant, Lynn E. Frequency of ‘core idioms’ in the British National Corpus (BNC). Iš *International Journal of Corpus Linguistics*. 2005. Vol. 10, Issue 4. P. 429-451. (žiūrėta 2006m. sausio 16d.). Prieiga per: EBSCOhost.

Nuccorini S. In search of 'phraseologies'. Iš *European Journal of English Studies*. 2006. Vol. 10, Issue1. P. 33-47. (žiūrėta 2006m. balandžio 20d.). Prieiga per: EBSCOhost.

Oliveri M., Romero L., and Papagno C. Left But Not Right Temporal Involvement in Opaque Idiom Comprehension. Iš *Journal of Cognitive Neuroscience*. 2004. P. 848-855. (žiūrėta 2006m. kovo 10d.). Prieiga per EBSCOhost.

Internetė: <http://search.epnet.com>

VI. Literatūra

Arnold I.V. (1986). *Lexicology of Contemporary English*. Moscow.

Barauskaitė J. (1982). *Lietuvių kalbos frazeologizmai*. Vilnius.

Barauskaitė J. (1995). *Leksikologija. Lietuvių kalba*, red. Župerka K. T. I. P. 4-78.

Grigas K. (1989). Ką byloja frazeologija apie tautos pasaulėjautą // *Kultūros barai*. Nr. 10. P. 48-53.

Гудавичюс А. (1985). *Сопоставительная семасиология литовского и русского языков*. Вильнюс.

Jakaitienė E. (1980). *Lietuvių kalbos leksikologija*. Vilnius.

Jonaitytė A. (1965). Akys lietuvių frazeologijoje // *Kalbos kultūra*. Sąs. 8. P. 63-78.

Kitkauskienė L. (1976). Lietuvių ir anglų kalbų frazeologizmai stilisto akimis // *Mūsų kalba*. Nr. 2. P. 3-12.

Kitkauskienė L. (1979). Lietuvių frazeologizmų perteikimas anglų kalba // *Kalbos kultūra*. Sąs. 36. p. 69-81.

Кодухов В.И. (1974). *Общее языкознание*. Москва.

Кузнецова Э.В. (1989). *Лексикология русского языка*. Москва.

Ларин Б.А. (1954). *О методах изучения фразеологических сочетаний*. Л.

Marcinkevičienė R. (2001). Tradicinė frazeologija ir kiti sustabarėję kalbos vienetai // *Lituanistika*. Nr. 4 (48). P. 81-98.

- Palionis J. (1985). Kalbos mokslo pradmenys. Vilnius.
- Paulauskas J. (1977). Įvadas. Lietuvių kalbos frazeologijos žodynas. P. 5-9. Kaunas.
- Pikčilingis J. (1975). Lietuvių kalbos stilistika. T. 2. Vilnius.
- Рецкер Я.И. (1974). Теория перевода и переводческая практика. Москва.
- Ruškys A. (1982). Pluoštas žmogų charakterizuojančių šnekamosios kalbos frazeologizmų // Kalbos kultūra. P. 71-77.
- Ruškys A. (2000). Semantinių pokyčių įvairovė frazeologijoje. Kalbos praktikos problemos // Konferencijos pranešimai. P. 38-42. Klaipėda.
- Sinclair J. McN. (1996). The Empty Lexicon // International Journal of Corpus Linguistics. No 1(1). (99-120).
- Sinclair J. McN. (1999). The Lexical Item. Contrastive Lexical Semantics, ed. by Weigand E. Vol.17. Current Issues in Linguistics Theory. Amsterdam/Philadelphia.
- Stašaitienė V. (1969). Žiupsnelis rusų-lietuvių frazeologinių atitikmenų // Kalbos kultūra. P. 75-82).
- Телия В.Н. (1996). Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингво-культурологический аспекты. Москва.
- Верецагин Е.М., Костомаров В.Г. (1990). Язык и культура. Москва.
- Виноградов В.В. (1972). Русский язык. Москва.
- Vosylytė K. (1972). Pluoštelis lyginamųjų frazeologizmų // Kalbos kultūra. P. 75-82).
- Vosylytė K. (1985). Pratarė. Lietuvių kalbos palyginimų žodynas. Vilnius.
- Župerka K. (1997). Stilistika. Šiauliai.

VII. Priedai

Lietuvių kalbos frazeologizmų su leksiniu komponentu „akis“ atitikmenų anglų ir rusų kalbose teminių grupių pagal reikšmes lentelė

<i>Teminės grupės</i>	<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Bendra suma</i>
Judėjimo	21	8	7	36
Regėjimo	66	17	33	106
Psichofizinė	53	7	18	78
Psichoemocinė	100	40	47	187
Bendra suma	230	54	105	407

Lietuvių kalbos frazeologizmų su leksiniu komponentu „akis“ atitikmenų anglų ir rusų kalbose lentelė

<i>Atitikmenys</i>	<i>Lietuvių kalbos frazeologizmai</i>	<i>Anglų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Rusų kalbos frazeologizmai</i>	<i>Bendra suma</i>
--------------------	---------------------------------------	------------------------------------	-----------------------------------	--------------------

Ekvivalentai	64	9	64	137
Analogai	10	7	9	26
Prasminiai atitikmenys	-	28	-	28